І чужому научайтесь,
Свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюз: 435-8740
— Тел. в Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-5337

РІК LXXIII. Ч. 204. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 2-го ЛИСТОПАДА 1966 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 2, 1966 No. 204. VOL. LXXIII.

ОСТАННІ ВІСТІ

Вівторок, 1 листопада 1966

В АМЕРИЦІ

З БІЛОГО ДОМУ ПОВІДОМЛЯЮТЬ, що президент Джансон вестиме виборчу кампанію після того, як вернеться до ЗДА зі своєї східньоазійської подорожі. Президент має вернутися до Вашингтону в середу, 2-го листопада. На виборчу кампанію має виїхати вже 4-го листопада і буде поза столицею до 7-го листопада. Він в тому чотириденному часі має відвідати стільки місцевостей і виголосити стільки промов, скільки це буде можливо. Покищо нема докладного пляну виборчої кампанії Президента.

РАДА СТЕЙТОВИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПАЛАТ передбачає, що можливий є збалянсований федеральний бюджет в цьому фінансовому році, який кінчається 30-го червня 1967-го року. Коли б це здійснилося, тоді немає мови про те, щоб президент Джансон пропонував збільшити прибуткові податки, хіба що війна у В'єтнамі погіршилася б, або інфляція збільшувалася б. Рада Стейтових Торговельних Палат передбачає, що витрати федерального бюджету винесуть у фінансовому році 1967 — $ 116 більйонів, але економіка буде так збільшуватися, що прибутки з податків дадуть також $ 116 більйонів, а не $ 111 більйонів, як передбачували давніше. Витрати передбачали на $ 12.8 більйона більше.

ЕКОНОМІСТИ ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ЕКОНОМІЧНУ знижку при кінці 1967-го року, але це не буде цілковита рецесія. Ці економісти будують свої передбачення на таких основах: 1) що число американських військ у В'єтнамі не перевищить 475,000 до 500,000. 2) Що будуть збільшені прибуткові податки від корпорацій і особисті прибуткові податки на 5 відсотків. Ці економісти передбачають, що крайова продукція в найближчому році збільшиться тільки на $ 5 більйонів в четвертій чверті 1967-го року, а в третій чверті того ж року крайова продукція збільшиться на $ 10 до 11-ох більйонів дол. Крайова продукція в 1967-му році мала б винести $ 783 більйони.

В НЮ ЙОРКУ ЗААРЕШТОВАНО 19 ОСІБ із правих кол за те, що вони зібрали були вже великий арсенал зброї на те, щоб знищити три приватні місця - „кемпи" в стейтах Ню Йорк, Ню Джерзі і Коннектикаті, де мали організуватися комуністи та їхні різні ліві прихильники, щоб перебрати владу в цій країні. Поліція одночасно сконфіскувала великі запаси зброї та амуніції в цих правих змовників, які називають себе „мінутменами". Сконфісковано в них машинові кріси, півавтоматичні рушниці, базуку, приватно роблені бомби та мільйони дрібної амуніції. Мінутмени хотіли знищити „комуністів", лівих та лібералів, які приготовлялися до перевороту. Всіх випущено на вол[illegible] висоті від $ 1,000 до $ 7,500.

У ВЕНЕСУЕЛІ ВЛАДІ ВДАЛОСЯ ЗЛІКВІДУВАТИ революцію, на чолі якої стояв підполковник Клементе Пачеко Очоа. Під час проби революти вбито цього підполковника, а іншого провідника бунту майора Антонія Переца Гернандеза заарештовано. Змовники хотіли усунути президента Леоні, який займає своє становище від березня 1964-го року. Міністер оборони заявив, що бунтівники хотіли почати переворот від столиці провінції Міранда — міста Льос Теквес. Але вояки Крайової Ґвардії в короткій боротьбі перемогли змовників, і в цілій країні панує повний спокій. В столиці Венесуелі Каракасі відбулися численні арештування лівих прокомуністичних елементів. В горах Венесуелі комуністи ведуть слабу партизанку.

У СВІТІ

В ІТАЛІЇ ОБ'ЄДНАЛИСЬ ОБИДВІ ТАМОШНІ СОЦІЯЛІСТИЧНІ партії, ліва, що тому 19 років вступила була в спілку з комуністами, і права, що підтримувала урядові коаліції. 19-річний розкол в італійському соціялістичному таборі злагіднився, коли три роки тому ліва Соціялістична партія під проводом П'єтра Ненні пристала до центро-лівої урядової коаліції під проводом Християнсько-демократичної партії. На обопартійному конґресі 30 жовтня ц. р. у Римі з участю 17.000 осіб з'єднано обидві партії та обрано на її голову 75-літнього П'єтра Ненні. Лідер Соціял-демократичної партії Джузеппе Сараґат став в міжчасі президентом Італії.

ПРАВОСЛАВНИЙ ЦАРГОРОДСЬКИЙ ПАТРІЯРХ АТЕНАҐОРАС НАДАВ голові католицької харитативної місії, що помагає арабським втікачам з колишньої Палестини, монсіньйорові Джанові Ноленові, Золотий Хрест Ордеру святого Андрея з Родосу. Це перше відзначення не православного такою високою відзнакою Православної Церкви. Патріярх Атенаґорас підкреслив, що коли православні й католики з'єднані в праці в харитативній ділянці, то повинні шукати наближення і в інших ділянках.

ПІВНІЧНО-В'ЄТНАМСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ ГО ЧІ МІНГ ЗАЯВИВ у пресовому інтерв'ю, що його дав представникові французького журналу „Евенман", що американські бомбові налети проти Північного В'єтнаму, хоч і спричинили поважні шкоди, не зруйнували ані економіки Північного В'єтнаму ані тамошнього привичного способу життя. Він твердив, що „економіку пристосовано до нових відносин", — продукція рижу вистачальна, — 3 мільйони дітей ходить до народних, а 100.000 до високих шкіл, та що транспорт і комунікація діють також під бомбами.

У ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ ЗАЯВИЛИ ОДНАКОВО ВІЛЬНІ ДЕМОКРАТИ, які відкликали своїх представників з коаліційного уряду Людвіґа Ергарда, як соціял-демократи, що перебували ввесь час в опозиції, що вони „готові до розмов про всякі коаліційні можливості". Уряд Ергарда опинився без парляментарної більшости. Німецькі газети не виключають „великої коаліції" двох найбільших західньо-німецьких партій — Християнсько-демократичної і Соціял-демократичної, однак між цими партіями існують розбіжності в усіх важливих справах — фінансової і оборонної політики, та в справі з'єднання Німеччини.

В СТОЛИЦІ АЛЬБАНІЇ ТІРАНІ ЗІБРАВСЯ 5-ий конґрес тамошньої компартії, на якій з'їхались делеґати з різних країн, за винятком Совєтського Союзу, але більшість тих делеґатів репрезентують тільки малі розбивацькі групи компартій, зорієнтовані на Пейпінґ, а не на Москву. Таким чином прибули й північно-корейські комуністи, дармащо офіційно тамошня компартія заявилася за Москву. Альбанія — єдина европейська комуністична держава, яка вірна Пейпінґові, від якого теж дістає всяку допомогу.

Ніксон плянує зараз по виборах двопартійну конференцію в справі війни у В'єтнамі

Філядельфія. — Колишній віце-президент Ричард М. Ніксон пропонує, щоб зараз після виборів в дні 8-го листопада відбулася двопартійна конференція, на якій представники демократів і республіканців разом із президентом Джансоном могли „випрацювати стратегію перемоги" у В'єтнамі в найближчому 1967-му році. Ніксон заявив, що коли до 1968-го року не закінчиться війна у В'єтнамі то республіканські кандидати справу війни зроблять виборчою проблемою і переможуть президента Джансона в 1968-му році. Ніксон не подав подробиць про свій плян на пресовій конференції, яка відбулася на літаку. Він сказав, що ширше зможе говорити на цю тему, коли довідається, що дала конференція Президента в Манілі на Філіппінах, де союзники ЗДА нараджувалися в справі війни з Президентом. Президент звітуватиме про цю конференцію після повороту до столиці. На думку Ніксона конференція в Манілі не матиме жадного значення, якщо там не знайшли способу, щоб швидко і без капітуляції закінчити в'єтнамську війну. Як довго Президент є за кордоном, на думку Ніксона, не можна його критикувати. Ніксон підтримує війну у В'єтнамі, але домагається більших зусиль, щоб її якнайскорше закінчити.

Заарештованого сержанта летунства оскаржують в шпигунстві в користь СССР

Вашингтон. — Федеральне Бюро Інвестиґацій повідомило 31-го жовтня про заарештування 23-річного сержанта летунства, народженого в Німеччині, Герберта Вілліяма Бекенгавпта, оскаржуючи його в шпигунстві в користь СССР. Його заарештовано на летунській базі в Ріверсайді в Каліфорнії, де він працював. Давніше він був приділений до Пентаґону, і тоді зустрічався в околицях Вашингтону з членом совєтської амбасади Алєксеєм Р. Малініним, який офіційно є торговельним дорадником амбасади, а поза тим займається шпигунством. Представник Державного Департаменту заявив, що Малінін, як дипломат, не може бути заарештований, але він мусить негайно залишити ЗДА як особа не бажана в цій країні. Державний Департамент відмовився дати якісь вияснення в цій справі. Представник совєтської амбасади заявив, що він нічого не знає про цю шпигунську аферу і довідався про неї з телевізійної авдиції. Суддя в Лос Аеджелесі встановив кавцію у висоті 50,000 дол., за якою Бекенгавпт може бути звільнений із тюрми аж до розправи. Заарештований не признається до вини. Представник ЕфБіАй заявив, що шпигунство Бекенгавпта належить до більших шпигунських афер, але шпигунові досі не вдалося передати совєтському аґентові, „дипломатові" Маліні́нові важливіших оборонних таємниць. Бекенгавпт працював у Пентаґоні від квітня 1964-го року до серпня 1965 р. як радіовий оператор і мав доступ до важливих таємниць, бо з цього центру йшли відомості до важливих команд, в тому і до важної Стратегічної Летунської Команди. Сержант Бекенгавпт зустрічався з Малініним в червні 1965 р. недалеко Арлінґтону у Вірджінії під Вашингтоном, а другий раз в квітні цього року зараз за рікою Потомак під Вашингтоном. Він також висилав інформації до Англії і діставав звідтам листи. Він народився в Мангаймі в Німеччині і 1948 року прибув до ЗДА у віці п'ятьох років, та став американським громадянином, коли його батьки здобули громадянство ЗДА.

„Зарево" обговорювало „акультуризацію" українців в Америці

Ню Йорк (Лариса Кулинич). — Минулої суботи, 29 жовтня, тут в Українському Інституті Америки, Українське Академічне Товариство „Зарево" влаштувало вечір доповідей на тему „Акультуризація українців в Америці". Цим вечором нюйоркська клітина розпочала свій академічний сезон і в наступних імпрезах передбачаються доповіді і дискусії над різноманітними темами і питаннями. Доповіді виголосили бувший голова МУН-у, член Шкільної Ради міста Шикаґо, головний радний УНСоюзу і автор „Історії України" в англійській мові та бувший головний редактор офіційного журналу МУН-у „Трайдент" мґр. Мирон Куропась та п. Андрій Хруцький, котрий закінчив студії філософії в Rutgers Університеті, працює над маґістерськими студіями в цій ділянці і є членом управи нюйоркської клітини „Зарева". Доповідачі заторкнули теоретичні та практичні проблеми згаданої теми. Після доповіді розвинулася дискусія в якій брали участь: Володимир Бакум, Оксана Бакум, Ярослав Гайвас, Любомир Калинич, Анна Процик, Андрій Хруцький та інші. Після доповіді і дискусії відбувся товариський вечір при чаї і солодкім.

Філядельфійський „Івнінґ Бюллетин" підтримує кандидатуру Дармопрая на конґресмена

Філядельфія. — Місцевий "The Evening Bulletin", один із найбільш впливових щоденників не тільки в місті і стейті, але і в країні, виступив одверто з підтримкою кандидатури адв. Томи Дармопрая на члена Конґресу ЗДА. В редакційній статті „Філядельфія і Конґрес", надрукованій у виданні того щоденника з п'ятниці, 28-го жовтня, висловлює свою опінію про поодиноких кандидатів та вибирає між ними тих, які, в опінії того щоденника, найкраще виконували б свої законодавчі обов'язки та найкраще служили б народові. Між тими, що їх "Bulletin" піддержує, є однаково, як демократи, так і республіканці. Пишучи про третій конґресовий дистрикт, "Bulletin" рекомендує виборцям голосувати на республіканського кандидата Тому Дармопрая, кажучи, що він „більш активно репрезентуватиме нарід у Конґресі. Пишучи дальше про Дармопрая і також республіканського кандидата на конґресмена з другого дистрикту, Гернерта Кейна, згаданий часопис твердить, що вони „обидва адвокати з доказами громадського зобов'язання", але вони ще не мали нагоди, як їх опоненти, для служби народові.

Загально вважається, що тепер, при такій публічній підтримці впливової газети, адв. Дармопрай має тим більші вигляди на перемогу у виборах. Якщоб він цю перемогу, при найактивнішій підтримці всіх виборців українського роду, здобув у вівторок 8-го листопада, він буде першим членом Конґресу ЗДА вповні українського роду. В Конґресі, як відомо, є також конґресмен Ст. Жермен, мати якого є українського роду.

У найближчих виборах у Філядельфії змагатиметься ще один кандидат-українець — Іва нОдежинський, який кандидує до стейтової леґіслятури. Також і цей кандидат має великі вигляди на перемогу, подібно, як їх має „Доктор Зі" — д-р Задрожний в Шикаґо, який кандидує на повітового комішенера.

МІЛЬЙОНИ КОРЕЙЦІВ ВІТАЛИ ДЖАНСОНА В СЕУЛІ

Під час останньої стадії своєї подорожі по країнах Далекого Сходу президент Джансон відбув дводенні відвідини Південної Кореї. На фото: президент Линдон Б. Джансон з південнокорейським президентом Парком Чунґом Гі стоять „на струнко" в час піднесення прапорів в Сеулі.

Сеул. — Мільйон до двох мільйонів захоплених приїздом президента Л. Б. Джансона південних корейців вийшли на дорогу, що йшла від летовища до столиці краю Сеулу та на вулиці того міста, засипуючи Президента дощем конфетті і вітаючи його десятками тисяч прапорців. Південні корейці свідомі того, що вони завдячують Америці не тільки визволення їх батьківщини від північно-корейських комуністичних наїзників, що їм активно помагав Комуністичний Китай, але й економічну відбудову краю і його нинішній розмірний добробут. ЗДА уділили Південній Кореї допомоги на 3,700.000.000 дол., але завдяки тій допомозі й енергії корейців зникли впродовж останніх 13-ох років сліди тамошньої війни, наприкінці якої Південна Корея була в румовищах і в нужді. Президент Джансон, виявляв глибоке зворушення отим спонтанним ентузіястичним прийняттям та прославляв південних корейців за їх живучість і тугість, як також за той наявний доказ вдячности й солідарности з Америкою, яким є приявність на протикомуністичному фронті у В'єтнамі 44.000 південно-корейського війська. Взявши на увагу, що у Південній Кореї живе 28 мільйонів населення, то вона вислала до В'єтнаму приблизно той сам відсоток своїх вояків, що й Америка, яка має 200 мільйонів населення та післала туди 320.000. Особливо зворушеними були Президент і його дружина прийняттям, що їх стрінуло в Евга - університеті, де студіює 8.000 корейських дівчат: це найбільша виключно жіноча висока школа на всьому Далекому Сході. Південно-корейський президент Чунґ Гі Парк і інші високі урядовці прославляли також приявного державного секретаря Діна Раска, який в 1950 році чимало причинився до того, що ЗДА виступили активно проти комуністичних аґресорів в Кореї. Відповідаючи на промову південно - корейського президента, Дін Раск висловив переконання, що „ще не швидко, але напевно в майбутності в'єтнамський нарід буде так само вітати представників Америки в Сайґоні". На понеділок 31 жовтня — в Сеулі був тоді вже 1-ий листопада — була ще передбачена промова президента Джансона в парляменті у Сеулі. Він мав відлетіти з Сеулу о 9 вечером східньоамериканського часу і в 24 годин пізніше — з перервою на нічліг на летовиці в Енчорейджі на Алясці — прилетіти до Вашингтону.

Індія вимагає, щоб атомові держави припинили продукцію атомової зброї

Об'єднані Нації. — Представник Індії В. Ц. Тріведі заявив у своїй промові на 121-членній Політичній Комісії, під час дебат над проєктованим міжнародним договором проти поширення атомової зброї, що у тому договорі повинна бути постанова, що атомові держави припиняють дальшу продукцію атомової зброї. Ця заява представника Індії була — за найпершими коментарями преси — висловом остраху всіх неатомових країн, що коли їм забороняться осягнути власними зусиллями атомову зброю, то теперішні члени „атомового клюбу" — ЗДА, Британія, Франція, СССР і Комуністичний Китай — будуть збільшувати й щораз удосконалювати свої арсенали ядрової зброї та насправді узалежнять від себе долю всієї решти людства. З другого боку, трудно уявити, що такі держави, як Франція і Комуністичний Китай, які тільки розпочали витворювати атомову зброю і мають її щойно, так би мовити, в пеленках, погодяться припинити дальший її розвиток щодо числа і якости. Ото ж виявляється, що становище Індії й інших промислово розвинених держав, які можуть осягнути в швидкому часі атомову зброю, але її ще не мають, може некорисно вплинути на підписання такого договору. ЗДА й СССР осягнули принципове порозуміння щодо такого договору після того, як президент Джансон у недавній розмові з совєтським міністром закордонних справ Андреєм Громиком запевнив його, що плян створення різнонаціональної атомової морської фльоти, разом з Західньою Німеччиною, став неактуальний — твердять газети.

83-ій Відділ УНС у Філядельфії відзначив своє 50-річчя

Філядельфія. — Минулої суботи, 29-го жовтня, тут у залі Райфел Клюбу відбулося в вечірніх годинах прийняття-бенкет для відмічення 50-річчя Т-ва ім. Івана Франка, 83-го Відділу Українського Народного Союзу. Свято відбулося в приявності чотирьох із живих членів-основників того Відділу: Романа Карбівника, що був першим секретарем Відділу й сьогодні є його предсідником, Семена Чорномаза, Миколи Головатого та Андрія Вишиваного. Їх окремо вшанував приявний на тому святі гол. предсідник УНСоюзу, вручивши їм почесні грамоти портрети їхнього патрона, Івана Франка. На програму свята, яке відкрив відповідним словом п. Р. Карбівник, склались промова п. Й. Лисогора, виступ ансамблю танцюристів СУМА „УПА" під проводом Мирослва Солтиса та виступ сестер Маріянни і Катерини Сухенко. Бенкетом проводив гол. радний та обласний орґанізатор УНС Степан Гавриш. Грала оркестра Павла Малиновського з Честеру. Приявних на бенкеті — понад 200 осіб.

Подробиці цього ювілейного свята будуть подані в дальших дописах.

УВАН в Канаді веде акцію у справі Центральної Бібліотеки-Архіву

Вінніпеґ. — Спеціяльна делеґація Української Вільної Академії Наук — УВАН у Канаді була на довшому переслуханні дня 27-го жовтня в Міській Раді Вінніпеґу в справі місця під будову Центральної Бібліотеки й Архіву УВАН. В склад делеґації входили: проф. Яр. Рудницький, президент, д-р І. Мандрика, віце-президент, Сергій Мухин — бібліотекар УВАН та пані Ольга Войценко, член Президії. В довшій дискусії, в якій брали участь крім членів делеґації, посадник Степан Дзюба, радний Слав Ребчук, та радні Данцкер, Галлонквіст, Теннант, і інші, розглянуто всебічно проєкт бібліотеки - архіву та можливості здійснення пляну УВАН. Після переслухання делеґацію прийняв посадник Ст. Дзюба, ділячися з присутніми своїми враженнями з недавньої подорожі по Україні. Він погодився виступити на одному з академічних викладів УВАН з доповідю про свою поїздку.

Вийшла книжка оповідань письменниці Люби Коленської п. н. „Самотність"

Ню Йорк. — Письменниця Люба Коленська, яка із своїми першими оповіданнями виступила ще 1949 року в журналах „Звено" та „Життя і Слово", і яка, після приїзду до ЗДА друкувала свої твори в „Києві" та в „Нашому житті", видала тепер першу книжку своїх оповідань п.н. „Самотність". На зміст цієї 120-сторінкової збірки склалися оповідання: „Самотність", „Ромени", „Не вірю", „Я і мій в'язень", „Ми не забули", „Бунт", „Із записок Сіроперого" та „Патріот". Мистецьку обкладинку до збірки виконав маляр-графік Петро Холодний мол. Письменниця живе у Нюарку в ЗДА і працює вчителькою в Школі Українознавства. Найближчим часом в Літературно - мистецькому Клюбі в Ню Йорку відбудеться авторський вечір письменниці.

Філядельфійський „Тризуб" святкував свою чотирократну перемогу

Філядельфія. — Минулої суботи, 29-го жовтня, місцеве Українське Спортове Товариство „Тризуб" відзначило своє чотирикратне здобуття Чаші Девера, що означає здобуття першенства Америки в копаному м'ячі. З цієї нагоди відбувся в домівці „Тризуба" о год. 8-ій ввечері бенкет, під час якого ґратуляції для цієї переможної спортової дружини склав від Українського Народного Союзу його гол. предсідник Йосип Лисогір. Натякаючи на зусилля і труди, що їх вимагає першенство в орґанізаційній праці очолюваного ним УНСоюзу, п. Лисогір твердив, що він тим більше розуміє зусилля, що стоять за спортовим чемпіонатом „Тризуба". Прокопець склав також окреме привітання для „Тризуба" від заст. гол. предсідника УНС та спортового редактора „Свободи" Володимира Сохана, який сам не міг взяти участи в святі. Головний радний УНС Іван Одежинський, який в теперішніх виборах кандидує на члена асамблеї стейту Пенсилвенії, та який на свій лад може вважатись чемпіоном добрих взаємин „Тризуба" з УНСоюзом, передав „Тризубові" з цієї нагоди пожертви в сумі 100 дол. від УНСоюзу та 50 дол. від місцевого Окружного Комітету УНС.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО В ПАССЕЙКУ, Н. ДЖ.

Пассейк. — Місцевий Відділ УКАК влаштовує в неділю 6-го листопада ц. р. в год. 6-ій вечора в Українській Централі Листопадове Свято. Святочну промову виголосить прф. П. Савчук. В мистецькій частині візьмуть участь: параф. школа св. о. Миколая з деклямацією і виступом шкільного хору під керівництвом п. Ядловського, учні музичної школи мґр. І. Шуль, окрипковий ансамбль проф. Цісика, п-і Т. Кардашинець з рецитацією і хор „Боян" під орудою Я. Костишина. Академію попередять традиційні Богослужби в українських католицькій і православній церквах.

Д-Р А. ФІҐОЛЬ ДОПОВІДАТИМЕ ПРО УКРАЇНЦІВ У ДІЯСПОРІ І СВІТОВИЙ КОНҐРЕС

Ню Йорк. — Д-р Атанас Фіґоль, директор „Молодого Життя", що видає „Енциклопедію українознавства" і член Виділу НТШ в Европі, який перебуває тепер в Америці, промовлятиме в найближчу п'ятницю 4-го листопада ц.р. в Літературно-мистецькому Клюбі в Ню Йорку на тему „Українці в діяспорі — до питань Світового конґресу українців". Цю доповідь влаштовують Комітет Об'єднаних Українських Організацій міста Ню Йорку і Літературно-мистецький Клюб. Після доповіді — запити й дискусія. Початок о год. 8-ій веч.

АВТОРСЬКИЙ ВЕЧІР ПОЕТА ФЕДОРА КОВАЛЯ

Мюнхен. — У вересні ц. р. тут відбувся авторський вечір поета Федора Коваля, влаштований земляками-Закарпатцями. Відкрив вечір В. Штелень, а доповідь про поетичну торчість Ф. Коваля, автора збірки віршів „Ромби", сказав проф. д-р Ростислав Єндик. Вірші читав сам автор та п-і Наталія Маруняк.

СВОБОДА SVOBODA

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N.J. 07303

На сторожі вільного слова

З кінцем цього тижня відбудеться в Торонті, в Канаді, другий з черги з'їзд українських журналістів Америки і Канади. Перший з'їзд відбувся рік тому на Союзівці.

Серед багатьох з'їздів, конференцій, конвенцій і конґресів, що відбуваються у нас кожного року, з'їзд працівників вільної української преси має окреме значення, як своєю питомою вагою, так і своїми можливостями та наслідками. У наших бо обставинах преса є не тільки головним засобом порозуміння, але й головним промотором нашого суспільного життя в усіх його проявах. Вона має рішальне значення і для нашого збереження та розвитку як окремої етнічної групи в цих двох країнах, як і для нашого вкладу у здійснення прагнень та змагань нашого народу на рідній землі.

Завдання і можливості нашої вільної преси такі великі й шляхетні, а одночасно такі відповідальні, що вимагають від її працівників максимально високої кваліфікації, свідомости, відповідальности й уваги. Працівники нашої преси є чи мають бути сторожами сторожі. Шевченко поставив на сторожі нашого народу своє полум'яне, пророче слово. Працівники нашої вільної преси покликані до того, щоб зберегти і скріплювати цю сторожу, щоб сторожити цю справді наймогутнішу зброю нашого народу, вільне, ніким не цензуроване й не підшептуване слово істини, яке воскресило наш нарід, піднесло його з Великої Руїни і перетворило етнічну масу в свідому себе, своєї ролі та свого місця націю.

З'їзди українських журналістів на північно - американському континенті тільки в своїй першій стадії, і вони заторкують лише деякі з безлічі проблем та завдань, що стоять перед нашою пресою та її працівниками. Але вже перший з'їзд доказав і переконав, що такі з'їзди не тільки потрібні, але й конечні, бо лише при взаємному зрозумінні та порозумінні, при взаємній допомозі і співпраці її працівників наша преса, при всіх розбіжностях наших думок і поглядів, може виконувати своє найбільш відповідальне завдання сторожа вільного слова. Тому й цей другий з'їзд українських журналістів Америки й Канади можна тільки вітати та бажати йому найкращих успіхів.

Амбасадор ЗДА під арештом

Мало котра подія так яскраво характеризувала зміну міжнародних відносин після останньої світової війни і радикальну зміну політичного клімату у світі, як те, що сталося минулої неділі в столиці африканської Гвінеї. Ця мала держава над Атлантиком, з територією як стейт Вайомінґ і з населенням меншим за населення стейту Кентакі, існує від вересня 1958 року. Править там формально, як президент, а фактично як диктатор, спираючись на монопольній „Демократичній" партії, Секу Туре, „невтраліст", подібний до югославського Тіта чи єгипетського Нассера. „Невтральність" Гвінеї проявляється в тому, що, за договорами з ЧСР, Польщею, Східньою Німеччиною, СССР і комуністичним Китаєм, вона дістає допомогу з усіх тих комуністичних країн, а за останніх чотири роки дістала від Америки допомоги на кругло 60 мільйонів дол.

Отож минулої неділі приведено під військовою сторожею американського амбасадора в Конакрі, Робінсона МекІлвена, до міністерства закордонних справ і там пред'явлено на папері рішення ґвінейського уряду — поставити його, американського амбасадора, під домашній арешт. Після того під військово - поліційним конвоєм відвели його до амбасади з забороною будь-куди виходити, а амбасаду оточили вояками. Все це „у відплату" за те, що в столиці сусідньої Ґани, Аккрі, поліція вивела з літака й арештувала ґвінейського міністра закордонних справ, трьох інших службовців міністерства та 15 ґвінейських студентів, — затримавши їх, як „закладників" за тих 100 ґанців, що їх насильно тримають в Конакрі. Гвінейський уряд вилив свою лють на представникові З'єднаних Держав, виправдуючи той нечуваний акт насильства арґументом, що ґанський уряд — це „пахолки" Америки. Після 24 годин Секу Туре зняв домашній арешт з амбасадора МекІлвена, зате його поліція приглядалась байдуже, як під'юджена урядовою пропаґандою юрба вдерлася до амбасади і її здемолювала. А урядовцям амбасади не дозволено відтіль виходити.

На таку зневагу Америки, як домашній арешт її амбасадора, за давнішими критеріями міжнародного поведення треба було поставити Гвінеї короткотерміновий ультиматум, підтриманий демонстрацією морської фльоти й летунства. Нині Державний Департамент обмежується словесним протестом, після якого Секу Туре далі зневажає Америку та вважає, що Америка й надалі повинна підтримувати його мільйоновими субвенціями. Престиж Америки на цьому останньому інциденті напевно не виграє.

Мих. Килимний

КЛЯСОВА БОРОТЬБА — ОСТОЯ КОМУНІЗМУ

Куритиба. — Марксизм-ленінізм виставляє на перший плян клясову боротьбу в характері програмовому, стратегічному і тактичному. На криваво - каламутних хвилях цієї боротьби комуністи Російської імперії, а потім Китайської захопили і закріпили свою владу. Ленін у своїх писаннях рішуче стверджував, що комунізм ніде не може перемогти парляментарним, тобто мирним шляхом: його успіх — у завогненні клясової боротьби, в соціяльній революції.

Розпалювана комуністами клясова боротьба не припинялася й після захоплення ними влади. Сталін, „розвиваючи" Леніна, писав, що спочатку бідняки („незаможники") мають укласти союз з середняками, „невтралізуючи" багатших власників („куркулів"), потім має бути зліквідоване куркульство, як кляса. Так він писав фактично ж зліквідовано і „куркуля", і середняка, а потім прийшла черга і на бідняка. Так „мужика скинули з мужика", бо колгоспник утратив свій селянський профіль, перетворившись на дешевого робітника в чужому мастку.

В сателітні країни Европи комунізм принесено на багнетах червоної армії, але влада його закріплюється утверджується і там на основі клясової боротьби, правда, в легших формах ніж в СССР.

Отож, сіяння ненависти і ворожнечі в суспільстві є не тільки обов'язком комуністів, а й рушійною силою комунізму. Виникає питання: доки клясова боротьба має тривати?

Ленін писав, що буржуазна держава є апаратом насильства над пролетаріятом. Селянство й інтеліґенцію він вважав за прошарки населення, які в певних умовах можуть іти або з буржуазією, або з пролетаріятом. Але в державі з диктатурою пролетаріяту твориться безклясове суспільство, отже кляси відмирають, клясова боротьба припиняється.

Сталін, про відмирання держави промовчуючи, всіляко зміцнював її та посилював, а про безклясове суспільство говорив і писав дуже багато. За ним логічно виходило, що клясова боротьба в безклясовому суспільстві припиниться.

Тепер нові марксисти - ленінці, на чолі з найголовнішими, ще ніяк не доберуть, ніяк не дійдуть до скутку, що у них вже побудоване: чи є вже повний соціялізм, чи тільки початок його, чи далеко до комунізму, чи до нього „палицею докинути"?

У зв'язку з цим вони остаточно не устійнили, чи ще точиться в СССР клясова боротьба, чи вже припинилась, навіть сперечалися між собою з цього приводу. Вони наголошували „розкладницькі впливи закордону", з якими, мовляв, треба вести нещадну боротьбу. Однак, теоретично вони теж додержувалися засади, що клясова боротьба припиняється в державі з комуністичним устроєм.

Та ось повіяв новий вітер. Маємо на увазі „Червоний Прапор", ідеологічний орган комуністичної партії Китаю, який у перших днях жовтня подав кілька статтей, намагаючись у них насвітлити і теоретично обґрунтувати сучасні події за „бамбуковою заслоною". Названий часопис не криється, що „культурна революція пролетаріяту" є фактично великою чисткою. Ствердивши, що вже викинуто „негідних комуністичних працівників", „Червоний Прапор" дає тверду настанову: „суцільним фронтом поборювати потворні елементи в усьому суспільстві". І тут, з'ясовуючи найпринциповіше питання, геть відкидаючи твердження не тільки сучасних совєтських теоретиків, але й твердження Маркса, Леніна та Сталіна, він пише: „При перетворенні суспільства в соціялістичне і комуністичне клясова боротьба не припиняється... Вона базується на неоднаковому економічному забезпеченні різних груп населення..." Отже, червоні китайські ідеологи признаються, що в соціялістичному і навіть комуністичному суспільствах не осягається економічної рівности між усіми людьми, і звідси виникає антагонізм, клясова боротьба між різними групами населення.

„Червоний прапор" іде ще далі: „Клясова боротьба між робітниками і буржуазією (експлуататорами) при встановленні комуністичного режиму негайно перетворюється на клясову боротьбу між частиною здоровою і хворою в керівному комуністичному апараті."... Що таке „хвора частина", часопис пояснює: „назадницькі елементи, консерватори, замасковані буржуї всередині партії..." А ті „буржуї" в партії є тому, що певні особи з керівного апарату, маючи добре матеріяльне забезпечення, попадають під вплив „старих ідей, старої культури, старих традицій, старих способів життя й думання".

Виходить, держава і клясова боротьба залишаються непорушною остоєю китайського комунізму. Клясова боротьба охоплює не тільки загал суспільства, а проникає навіть до верхів комуністичної партії. І тому, щоб утримувати на належному рівні комуністичний устрій, потрібні революції, як оце бачимо сьогодні в червоному Китаї у формі „культурної революції пролетаріяту".

Мао Тсе - тунґ не сказав тут нового слова. Ще задовго до нього, всупереч іншим марксистам, в тому числі й Ленінові, Лев Троцький передбачав „буржуазне переродження" комуністичних керівників, до найвищих включно, і тому для утримання на належному рівні комуністичного устрою пропонував запровадити в практику СССР „перманентну революцію". Сталін, знищивши Троцького, фактично до-

(Закінчення на стор. 3-ій)

Михайло Данилюк

ГУСИ

Багато - хто з нас любить осінь. Оцю, що раннім приморозком стелить білий килим по траві, що закучерявлює листя дубів у бронзові бляшки, малює клени і берези на сотню відтінків жовтих листограїв, засипає лісові стежки шелестом перезрілого, заснулого літа.

Осінь у місті — це, видається, мрячний дощ, вітер із свистом по провулках, калабані з мокрим, півзогнилим листям. Навіть парки не виглядають по - осінньому: вони закурені, задимлені, і золото кленового листя якесь посіріле. Тому ви втікаєте з міста, щоб знайти справжню осінь.

На скелі, над озером, ловите тишу безпташиного лісу, плюскіт холодної хвилі, слідкуєте за листям, що падає з плакучої берези на воду. Вони, пожовклі листки, мов мертві метелики, лягають на плесо. І, якось слідкуючи за сотим листком, що летів на воду — ви почули дивний звук. Власне, не звук, а далекий плач, скигління. Воно летіло десь із-за лісу, з тої сторони, де темними грибами сиділи північні хмари. Пустивши зір слідом настороженого вуха, раптом побачили: на небі, високо, у поземі хмар — рухався ключ, стріловидий шнур, там далі другий, потім ще один. Це летіли на південь дикі гуси.

**

Треба таки їхати на північ, щоб побачити, як формуються дикі гуси. Ті, що їх ми спостерігаємо недалеко наших міст — це вже немов парада муштрованих формацій, готових куренів із водіями, що ритмічно летять в осінній синяві неба. Вони мають порядок, маршрут і ціль полету.

А ось у північних лісових та озерних просторах, у країні рідних гнізд, вони формують свої шнури до полету. Із морських заток, річок, великих і малих озер, навіть з маленьких болотець — злітають у небо табуни галасливих птиць. Виноситься одна група, кружляє немов без цілі, розлітається і знову злітається у гурт. Згодом пробують брати напрям. Формують ключ, немов гачок у небі. З боків летять нові групи. Вони зближаються до формації — і вливаються в неї. За ними інші. За якийсь час вже видно довгий, довгий шнур із ритмікою крил. Гуси довго кружляють над рідними лугами і озерами, а потім — у вирій. Із здається, метушні, безладдя і галасливого лупотіння крилами — приходить порядок і ледве чутний шум у геометричній формації. Галас ущухає, але, коли формація вже йде у вирій, щойно тоді чути жалібний крик, пташиний плач, що лягає сумною мелодією на покинуті гнізда. Бо птахи йдуть у далечінь, в чужі країни. Идуть в екзиль із країни свого роду...

Цей жалібний плач... Його прекрасно підхопив від журавлів Лепкий у вислів сумного „кру, кру..." Але він його підхопив у глибоку символіку тих, що „крилонька зітруть", тих, за якими гине слід, які пішли „у безконечний шлях". Це символіка втрати, логіка холодної безперспективности, біль того шляху, з якого ніхто не повертається. Але ось гуси —звідки у них жалібний крик? Біль за покинутим чи страх перед невідомим? А можливо одне і друге?

Прийде весна, і птахи повернуться. Знову формованим ключем, знову порядком шнурів, знову з водіями. Чимало з них загине в перелетах, але чимало приведе з собою нове покоління, виховане у теплих краях. Приведе — і посадить на гнізда предків. Але — це весною. Тепер, понад позолоченими лісами, летять ключі у невідоме, далеке, чуже. І на озеро, разом із вечірніми тінями, спадають останні поклики диких гусей.

**

Піти у глибину природи — це наче б підійти ближче до України. Чи це тому, що нас серед природи виховували наші вусаті діди, чи тому, що чимало картин такі подібні до втрачених, але не забутих, чи просто тому, що ми зі своєї вдачі ніби діти природи, включно з природною наївністю — невідомо. Але природа повертає вас в минуле, зокрема у закутки дитячих та юнацьких мрій.

... І в Україні є ліси, чудові ліси. І зокрема з очеретом, і дикі гуси. Це ж, либонь, ще в Україні дивились ми перший раз у небо на ключі, що вилітали у вирій, чули вперше жалібний крик птаха. Що ж думали ми тоді?

Тоді, видається, ще на землі наших чубатих предків — сидячи у золоті раннього сонця — хотілося слухати, як дихають ставки, прислухатись, як росте і дозріває очерет. Глибокими грудьми вдихати ранній туман. А коли погляд полетів услід ключа на небі, коли слух підхопив жалібний крик диких гусей — тоді, разом із болем про відлітаючих птиць, хотілося думати про весну. Хотілося уявити собі радість прилету. І чекалося його.

... І в Україні дикі гуси формують шнури до полету, виділяють водіїв, суворим порядком летять у вирій, мають маршрут і ціль. Такими ж повертаються. Хто їх навчив, що у важких шляхах перелету їм потрібно триматися сильного гурту? Як вибирають вони водіїв? Звідки водії беруть мудрість, щоб не завести формацій на манівці? Де набирають сили, щоб витримати довгий час у полетах?

Все це — таємниці матері природи. І тоді, серед своїх ставків та очеретів, цікаво було це відгадати, але не видавалось це необхідним. Бо відчувалось, що, не зважаючи на тягар важких шляхів, вони повернуться в Україну, на рідні гнізда. Хіба могло бути інакше?

**

Засипає осінь стежки пожовклим шелестом. Дикі гуси жалібно кричать, туман лягає на плесо. Якось не можна впіймати думки про весну. Морозні місяці зими путаються у здогадах. Ви втомились, і календарне рахування днів до весни стає нецікавим. Все одно — весну і так принесуть шнури птахів у небі.

Це - - колись. Тепер бо — рух крил упорядкованого ключа віддаляється, а з ним надія падає пожовклим листком на воду.

Летіли дикі гуси у вирій.

ХАТИНА, ЗБУДОВАНА З КІСТОК МАМУТІВ

Там, де тихоплинна Росава зливається з швидкопінною Россю на Черкащині, лежить на пагорбах старовинне село Межиріч. Якось мешканець села Захар Новицький копав у своєму льоху запічок. Але щойно копнув, як лопата натрапила на якісь величезні кістки. Про знахідку дізналися у Києві. І ось, — розповідає у „Літературній Україні" Михайло Іщенко, — на глибині трьох метрів від поверхні у наносах лесоподібних суглинків учені виявили величезне звалище кісток. Їх тут було кілька тисяч! Майже всі вони належали велетням кам'яної або, як науковці висловлюються, палеолітичної ери — мамутам. Часом траплялися кістки оленів та ведмедів.

Загалом усе це виявилося залишками житла стародавніх мисливців кам'яного віку.

На думку вчених, знахідка відбиває культуру, що існувала в Україні уже близько п'яти - семи тисяч років тому.

В основі будівля мала круглясту форму. Найбільший діяметр долівки досягав семи метрів, тут могло мешкати 12-15 чоловіка.

Довкола будови розставлено найбільші кістки. Сорок чотири черепи та багато дірчастих кісток мамутів утворювали суцільний цоколь споруди. Лише південнозахідня частина була вільною: певно, двері.

До похилих стін житла з усіх боків були приставлені великі кістки та ікла, які, очевидно, притискали шкури, що вкривали хатину.

Найкраще збереглася призьба мешкання. Вона засвідчує не абиякий мистецький та інженерний хист наших пращурів. Призьбу свого житла вони виклали з вісімдесяти трьох долішніх мамутових щелепів. Дбайливо вкладені одна в одну, вони створювали враження гарного орнаменту. Дотепне інженерне рішення поєднане в архітектурним смаком. Цього немає в жадній будові такого типу, виявленій будьде. Та й розкопано хатинок, збудованих з кісток мамутів, не так уже й багато - - це лише п'ята на плянеті!

Коли розчистили від завали кісток долівку, то у двох заглибинах знайдено сліди вогниць. Третє поблизу хатини правило за літню „кухню".

Всередині житла виявлено безліч знарядь праці. Їх виготовляли, головно, з кременю: ноші, гостряки, шкребки, струги... Окремі знаряддя зроблено з кісток: голки, вістря для списів та інші мисливські прилади. Для пила використано корінь мамутового зуба. Окремі знаряди праці та полювання межиріцьких мисливців ще не вдалося розгадати, бо подібних досі не виявлено на жадній стоянці.

В хатині знайдено мамутове ікло зі складним візерунком. Деякі ікла розрізані, з них робили, очевидно, оздоби. Знайдено також бурштинове намисто.

Цікава скульптурна фігурка боввана, виробленого з уламку товстого мамутового ікла. За задумом її творців, вона, мабуть, повинна була сприяти мисливцям.

Полювання на мамутів було, очевидно, основним зайняттям мешканців Межиріцької стоянки. Але велося воно безладно. Як свідчать знахідки, мисливці знищували переважно молодих мамутів, і то у великій кількості. Молодих тварин легше було вполювати, м'ясо з них смачніше. Тим часом мамути розмножувалися дуже повільно. На думку вчених, це спростовує кліматологічний здогад про знищення мамутів. Межиріцька знахідка, кажуть вони, переконує, що не якісь катастрофи чи холоди, як вважалося раніше, а діяльність людини знищила мамутів на землі.

Сподіваються, що десь зовсім близько можуть бути ще й інші хатини, збудовані з кісток мамутів, або подібні будови, бо первісні люди тоді вже селилися племенами.

М. Щ.

ДОЗРІВАННЯ

В міському парку
пахне рання осінь
і груди п'ють
це запашне вино.
Як не прийняти
вересня запросин
таких принадних,
як колись давно?

Дрібним піском
пересипаю радість,
неначе корм
голодним голубам.
Стрункі думки,
мов військо у параді,
ідуть туди,
де далеч голуба.

Бурхливий захват
заливає груди,
неначе повінь
золотих листків.
Вітрила хмар — крилатих
мрій споруди —
несуть, мов стяг,
мій задушевний спів.

Пташину щастя
ось схоплю у жменю:
вона ж немов пухнастий
білчин хвіст,
що вабить, кличе
і біжить від мене,
мов мить одна, що
лиш в майбутнє міст.

Ловлю із сонця
прядиво проміннє,
що утікає,
мов з долонь вода...
Любов моя —
мов радість ця осіння,
така ж доспіла
й вічно молода.

МАРТА ТАРНАВСЬКА
„Наше Життя"

ЯК ВИТРАЧАЄТЬСЯ НЕДІЛЯ

Як відомо, у Совєтському Союзі шестиденний робітний тиждень. Але і в неділю немає відпочинку, бо час витрачається на всякі господарські то хатні справи: прибирання мешкань, прання білизни, ходіння по крамницях та всякі „недільники". (З статті М. Сотника в „Радянській Україні" з 8 жовтня).

ЛУКА ЛУЦІВ

ІВАН ФРАНКО — БОРЕЦЬ ЗА НАЦІОНАЛЬНУ І СОЦІЯЛЬНУ СПРАВЕДЛИВІСТЬ

(107)

Та Франко написав і 33-ій сонет в циклі „Тюремні сонети", який своїм змістом вповні відносився тоді, в 1889 р., до царської Росії, і тепер відноситься до комуністично-імперіялістичної Росії (СССР), де тільки молодь відважується протестувати проти режиму в „краю туги та терпіння":

Росіє, краю туги та терпіння,
Чи ж не такий ти час проходиш нині?
В тривоги й самолюбія пустині
Позабувались старші покоління.

Тремтить вся сила краю, як заклята,
А тим часом на лютий бій за волю
Летять малі діти — голуб'ята,
Кістьми лягають у сніжному полю.

Росіє, краю крайностів жорстоких!
Твій витязь Святозор дріма в печарі,
Козацька воля спить в степах широких,

А дівчина-голубка на бульварі
Платком, а не лицарською трубою
Сигнал дає до кровопиття й бою.

(Там же, ст. 37)

Щоб зрозуміти цей сонет, треба пояснити, що в попередньому, 32-му сонеті біля скиту серед лісів сидів пустинник і слухав „пташок голосів превчудних та вітру пісню". Аж прилетіла його біла голубка, якої він два дні не бачив. „Старий погладить хтів її руков — та й обімлів: ті крильця сніжно-білі обризкала червона людська кров. І зойкнув дід: „Прокляті, зсатанілі часи, коли з осель людських в сей ліс на крилах голуб людську кров приніс!"

Гадаємо, що характеристика Росії в 33-ім сонеті Франка відноситься і до теперішньої Московщини, і це відчувають совєтські франкознавці та промовчують сонет „Росіє, краю туги та терпіння", не забуваючи згадувати про протиавстрійські Франкові сонети.

А. Крушельницький писав при оцінці Франкових сонетів: „Сонети!.. Сонети!.. Цикл сонетів — одноцільних! Скільки вони не родять у нас почувань. От хоч би Міцкевича „Сонети Кримскє". Велич світла, безмежність простору, чар краси! — А тут? У нашого поета? Гній, сморід, задуха, душевні муки, знасилування волі людини, — всьо, проти чого бунтується людська думка, — отсе настрій тюремних сонетів Франка... Тільки той зможе зрозуміти їхню появу, хто знає життя нашого народа, хто знає, яке значіння має тюрма в історії нашого народа, скільки найкращих синів нашого народа, найчільніших інтеліґентних умів і найсвідоміших одиниць із-під сільської стріхи тратить марно найкращі літа у тюрмах по сей і по той бік кордону" (ст. 112).

Про вплив побуту в тюрмі на творчість поетів написав окрему розвідку Володимир Янів під загол. „Душевні переконання в'язня в „Тюремних сонетах" Івана Франка" (ЗНТ, т. 156, ст. 82-96), в якій старається довести, що подібні психічні переживання у в'язниці викликають подібні відгуки в творчості поетів, що є свідоцтвом про певні психічні закономірності. В. Янів порівнює тюремні сонети І. Франка із такими ж тюремними сонетами Богдана Кравцева (Сонети і строфи, Львів, 1933) та ще зі своїми власними поезіями (В. Янів, „Сонце й грати", Берлін, 1941).

Праця Янова занадто спеціяльна. Для нас цікаве те, що він підтвердив повищу думку А. Крушельницького про те, що творці української літератури не раз мучилися в тюрмі. Вони мучаться і тепер в поневоленій Україні.

Ми згадували вже, що у Франкових сонетах докладно описане його життя в тюрмі під час третього заарештування в 1889 році. Сам Франко писав про свій побут в тюрмах в роках 1877-78, 1880 і 1889 таке: „Не можу сказати, щоби тюремне життя, представлене в моїх оповіданнях, було повне якихсь „невероятных мучений". Найліпший образ того життя, на мою думку, знайде читач у моїх „Тюремних сонетах". Так писав Франко в 1912 р., відповідаючи російському перекладачеві своїх новель — О. Войташевському (VI, A, ст. 338).

Проф. В. Янів, на нашу думку, гей би сам собі перечив. На початку статті пише, що „при читанні „Тюремних сонетів" І. Франка доходить до певного парадоксального твердження: у них є опис в'язниці; іноді дуже докладний, просто фотографічний, але в них немає (чи вірніше — майже нема) в'язничних переживань, — в них мало нового для психології в'язня" (ст. 84). При кінці своїх дослідів автор робить такі висновки з них: „І може його сонети не займуть видного місця як літературні шедеври, то проте залишаться свідоцтвом незламного духа, автопотретом в'язня, записником його в'язничних дум, які вірно малюють душу вольної людини у вузьких стінах тюрем і які допомогають відкрити ті закономірності в'язничних переживань, що дозволяють нам говорити про окрему психологію в'язня" (ст. 97).

Отже виходило б, що у Франкових сонетах таки є переживання і психологія в'язня. Психологія, — це визначна прикмета Франка — мистця слова не тільки в поезії, але і в численних оповіданнях та п'єсах, а також в поемах („Іван Вишенський", „Мойсей").

М. Зеров написав про Франкові сонети, що вони „не завжди строгі в римуванні, відзначаються проте суто-сонетним розвитком теми" (ст. 122).

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

РІК III. ЛИСТОПАД 1966 Ч. 4/56

Іван Смолій

„НА СТРІЧЦІ ПАМ'ЯТІ"

ДВІ ПОВІСТІ ОЛЕКСИ ІЗАРСЬКОГО „РАНОК" І „ВІКТОР І ЛЯЛЯ"

Писати в газетній статті про твори, яким годилося б присвятити есей, аж ніяково, а все ж писати треба, зокрема з думкою про тих читачів, що не помітили таких книжкових появ, як дві повісті Олекси Ізарського „Ранок" і „Віктор і Ляля".

Ім'я Олекси Ізарського повинно б уже бути добре відоме читачеві, але чимало причин складається на те, що воно не так. Пишучи про це, завважив ред. І. Кошелівець:

„Дуже корисно письменникові до якоїсь міри вміти самому себе реклямувати, інакше він ризикує лишитися непоміченим, навіть як його творчість заслуговує належної уваги. Нормально письменники й розуміють силу самореклями, по-різному нею користуються. Одні просто орудують міцними ліктями, щоб завжди бути попереду, другі так уміють щоразу нагадувати про себе, що на перший погляд (бодай для них самих) може здаватися, ніби з реклямою нічого спільного й не має, а ще інші впиваються реклямою до самозабуття, надаючи їй більшого значення, ніж самій творчості. І от ідеальним прикладом прямої протилежности до всіх них є — Олекса Ізарський . . ."
них самих) може здаються реклямою до самозабуття, надаючи їй більшого значення, ніж самій творчості. І от ідеальним прикладом прямої протилежности до всіх них є — Олекса Ізарський . . ."

Оця скромність автора і втеча від самореклями і ще багато дечого стають зрозумілішими, коли прочитувати історію героя обох повістей — Віктора Лисенка.

Ранок життя малого Віті розкривається перед читачем у всій ніжності і свіжості дитячого світосприймання, серед любови батьків, бабусь і „діді", у забавах з братом, з однолітками у менших і більших подіях, пригодах, епізодах, що нанизуються в мерехтливе плетиво днів, тижнів, місяців, років.

Світ малого Віті спершу вузький та повен див і загадковости: „Косяк тіні від напіввідчинених надвірних дверей простягся передпокоєм. Загадковість тиші в їдальні, хід наче тількищо пущеного годинника над канапою, чиєсь мовчазне невдоволення, що причаїлося в тінях меблів і чекає чогось. У таку пору страшно заходити до мешкання. Віктор часом загляне до передпокою, а потім грюкне дверми, безоглядки біжить аж на подвіря. На простір. За годину, другу сум на межі дня і ночі наливається барвою і настроєм. Свідомість безпосередньої близькости небезпек, розгнузданих стихій, грізних світів, надають густому плетивові суму невимовного значення і зваби. Хвиля страху вінчається піною радости. Плеще уява хлопчика про потапаючу в тінях, в імлі землю з лісами й горами, степами, селами й містами, про жорстоку велич і блиск небесних парад, сизих хмар під батутою голомозого місяця монгола, і про затягнений тим часом зірчатими фалдами вселенської штори ночі страшний суттю своєю космос."

Поволі світ ширшає. Відкриваються щораз нові слова й поняття, що раз далі забігає Вітя на вулиці Сонгороду, наслухується оповідань про далекі міста і країни. Нові радості і сумніви і трагедії смерти в родині. Школа, нові знайомства, нові проблеми, нові відкриття світу у всій його суворості.

Ранок кінчається, відходить у далину дитинство, треба покидати Сонгород, переїздити в Полтаву. Приходить час юнацтва, пора інтензивного читання, молодих надій, перших літературних спроб першого поцілунку Пора змужніння і оформлення свого світогляду. І вибору своєї життєвої дороги — в Київський університет, в літературу.

Дві повісті О. Ізарського — це наче такі модні тепер дві стрічки кольорового фільму з людського життя. У монтажі цього фільму ні сліду з голівудських прийомів, ні спроби будувати сюжет чи ускладнювати його інтригами. Фільмова стрічка плине, пересувається. Кадри мигають, довші й коротші, обривчасті, ніби вставні, часто незавершені; між ними багаті й пишні пейзажі неба, річки, міста; етюди людських облич, предметів у різному насвітленні. І зрідка діялог - скупий, зведений до характеристичного.

Читач - глядач хвилюється, шукає по старій звичці у цьому мерехтінні кольорів і тонів і півтонів, у тих картинах якогось зв'язку. А стрічка лине далі з однаковою швидкістю, поки читач не відкладе книжки. Або, пройшовши щасливо поріг випробування, не вловить ритму, не збагне, що може саме такою і має бути нова повість, як висловився наш вдумливий поет і критик, умісцевлена „на переміжкові поміж двома точками: новелею і репортажем."

Спроби визначити позицію О. Ізарського були й будуть, і переглядаючи надбання української прози по другій світовій війні на еміграції і в Україні, критик буде приневолений відкласти ті дві книжки окремо, не знайшовши їм подібних. Доведеться писати похвалу або присуд, або дати свідоцтво своїй неспромозі оцінити їх.

О. Ізарський вихований на кращих зразках слов'янських і західніх світових літератур — він безперечно нагадує декого. Може М. Пруста, але Ізарському чужа Прустова пасивна інтроспекція. Стрічка Ізарського рідко коли біжить назад, в незугарно, важко сплетених кругах і спіралях спогадів — вона рине вперед, на ній пульсує життя і надія, і кольори її ярiють життєвою наснагою. Може І. Буніна, як завважив другий критик, може К. Паустовського. Слідів і подібностей може бути багато, коли простежити за лектурою малого Віті.

Порекомендувати б читачеві винотувати й прочитати все, що записав юний книголюб. Це наче зразок культурного зростання з закраскою ґетеанського культу знання й змагання до універсальности. Недарма захоплювався так Вітя ваймарським олімпійцем, випробовуючи своє перо на перекладах з нього.

І сама любов Віті, поділена між двома симпатіями, Лялею і Любою, набирає оригінальних, сублімованих форм спільного читання, обміну книжками, дискусій, плянів. „Читання (моє) ставало багатоповерховим і плутаним. Ляля розкопувала свої шафи, і . . на моєму столі, у моїй хаті сяють такі Мон-Бляни поезії, такі шедеври, вражаючі знахідки, відкриття . . . Йоганна Карлівна весело й впевнено підкидає в багаття німецьких дров. Наталія Олександрівна, як про прислугу, просить більше читати по-французькому. А я ще заходжу до бібліотеки полюбуватися новими надходженнями . . ."

Як формувався молодий ум під напором цього велетенського матеріялу, слідно з записок у щоденнику Віті. Тут і розгадка його нахилу до самоти: „З людьми досить відносин міжконтинентальних, плянетарних. Бо моє життя для праці . . ." Тут і сліди, як поволі розвивається чар російської літератури, часто під впливом висловів таки російських критиків („вузька спеціялізація на дурнях, ідіотах, тупаках і блаженних, ‚пішохідність' російської фантазії, сюжетне недокрів'я"). І нічим захоплюватися Віті, ніщо наслідувати в українській літературі („Прози у нас немає. Є лірика. Епічна проза, роман лісом ростуть . . . за ліричними горбами й шпилями").

Тут і сповідь про мрію стати українським письменником. І свідомість фатальних умов для вільної творчости в совєтській дійсності. „Тяжко визбируються арґументи (і надії) про можливість праці в сучасній літературі. Особливі умовини. Коли ж це неможливе, я потону в буднях . . ."

***

Невідомо, як уклалось би ж далі життя Олекси Ізарського, коли б не воєнні події. Може, як мріяв, малий Вітя, комлетував би серії української бібліотеки світової літератури, куди вже не по його виборі, попадали б самі „проґресивні" автори і замовчувано світові величини. Може вегетував би десь як редактор або перекладач, чи викладач у якійсь школі. Може не пішов би слідами своєї улюбленої авторки, Марієтти Шагінян, бувшої ґетеанки, символістки, що тепер „тримає носа за вітром, за свої визнає вже доктрини матеріялізму, біологізму й колективізму". А може? Згадати десятки, здається сильних характерів, що й собі зігнулися в тій системі, і сумнівавшся в усьому.

Але О. Ізарський оминув на щастя тих гірких випробувань. Вкраплена в його псевдо назва баварської ріки Ізар — наче застиглий у янтарі напис вдячности й дорогого спогаду. Вкінці можна було отрястися з кошмарів минулого, з жахіть війни, і тут, у затиші мюнхенської підміської зелені, що дбайливо затушковувала румовища й руїни, поволі віднаходити себе і почати те, що було неосяжне в відомій дійсності, почати літературну творчість.

Виявилося, що минулі роки не втрачені. В інтензивній перекладницькій і оригінальній хоч ніде не друкованій праці скристалізувалася мова — точна, гнучка, оновлена. „Повідь добірної мови затопить фабулу і сюжет. Коромисло веселки над нею записав юний Вітя, наче даючи вже давно характеристику і „Ранкові" і „Вікторові і Ляля". Зокрема перший твір — зразок стилістичних особливостей і осягів О. Ізарського. Серед стихії цієї мови, серед піднесеного поетичного настрою читач справді забуває про фабулу, про сюжет. І вже не таке важне, що бачить Вітя, але як бачить, приглядаючись наприклад похоронній процесії:

„Ґрандіозні панно сірих жіночих голів сонгородських селянок в переміжку з портретами горем прибитих і буйних, голомозих і пишноволосих дядьків, та ескізи козацьких вусів і мужицьких картузів і шапок у мозолястих, схожих на коріння руках. Точилися серед людей неземного багатства полотнища корогов. Давно потонув, згубився серед баштану голів хрест. Пропливла до заволоченого вечером

(Закінчення на 4 стор.)

ІЗ ВИСТАВКИ МАЛЯРСЬКИХ ПРАЦЬ СТЕПАНА ЛУЦИКА

„Гуцульське Весілля" — картина, створена сл. п. Степаном Луциком 1956 року в Ст. Пол, Мінн. у ЗДА, була головним осередком зацікавлення відвідувачів на ретроспективній виставці малярської творчости мистця, влаштованій у Ню Йорку заходами Нюйоркського Відділу Об'єднання Мистців Українців в Америці, Літературно - Мистецького Клюбу та пластових куренів „Лісові Чорти."

ДМИТРО ФЕДОРОВИЧ СОЛОВЕЙ

ЖИТТЯ І НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

9 липня відійшов у вічність визначний громадсько-політичний та науковий діяч Дмитро Федорович Соловей. Народився він 23 жовтня (за ст. ст.) 1888 року в містечку Срібному на Полтавщині в селянській родині. Був він невтомним працівником на ниві української культури з широким діяпазоном. На його плідну працю можна натрапити в економіці, кооперації, історії України, дитячій літературі, а над усе — у виявленні наслідків колоніяльної залежности України. Ще з студентських років він визначив своє місце у лавах борців за добро українського народу, за його незалежність і з цих позицій не сходив аж до останніх днів свого життя, хоч не раз був переслідуваний. 1914 року, будучи студентом останнього курсу історико-філологічного факультету Харківського університету, Дмитро Федорович брав активну участь у підготовці протестаційної демонстрації під час 100-ювілею з дня народження Т. Шевченка, за що його виключили з університету і вислали разом з Олексою Н. Синявським до Полтави.

У першу світову війну, не бажаючи воювати за чужі інтереси, Соловей військову повинність відбував з обов'язку, звичайним солдатом. Після війни повернувся до Полтави і присвятив себе культурно - просвітній, педагогічній, науковій та громадській роботі. За його ініціятиви і з його безпосередньою участю в Полтаві 1919 року створено Просвітній Союз „Українська Культура". Цей Союз в часи денікінської навали і розгрому українських шкіл перебрав на себе їх утримання, та, на жаль, проіснував не довго: 1920 року його розгромлено, а ініціяторів заарештовано і вивезено да Харкова, де Дмитра Федоровича було засуджено до розстрілу, але збігом сприятливих обставин вироку не здійснено і весною 1921 року його звільнено з-під арешту.

В Полтаві з 1918 до 1923 року Дмитро Федорович провадив активну роботу в ділянці кооперації, бо лише вона на той час могла сприяти господарському і культурному розвиткові населення. Він працював інструктором у справах культурно-просвітніх при Полтавській Спілці Споживчих Товариств, а у роки 1923-1925 ми бачили його на становищі завідувача відділу економічної статистики Статистичного Бюра Полтавського Губвиконкому, де він працював під керівництвом відомого ще з земських часів статистика Гр. Ротмістрова. Одночасно з цим у роки 1922-1925 викладав економічну географію України в Полтавському кооперативному технікумі та керував начальною частиною кооперативних інструкторських курсів.

Будучи членом Полтавського Наукового Товариства (1919-1925 р.) у 1922-1925 рр. керував термінологічною секцією цього Товариства, яка й опрацювала економічну термінологію. Працював редактором журналу „Полтавський Кооператор" (1918-1920 рр.), був ініціятором і деякий час редактором кооперативного журналу для молоді „Молода Громада" там же у Полтаві. Поза своєю основною практичною роботою та своєю педагогічною діяльністю Дмитро Федорович активно співпрацював у цих журналах та журналі Просвітнього Союзу „Українська Культура" як автор статтей на різні культурно - просвітні теми і з дитячої літератури.

З кінцем 1925 року Дмитро Федорович з родиною переїхав до Харкова, щоб стати до праці в одній з центральних установ столиці України. Там він обняв керівництво підвідділу статистики спеціяльних галузей торгівлі Центрального Статистичного Управління України (ЦСУ), що дало йому змогу підготувати та видати у фахових виданнях ЦСУ УРСР низку статистично-економічних праць.

У роки 1933-1936 Дмитро Федорович керував підвідділом, а потім відділом статистики Української Промислової Кооперації. Він продовжував студії з історії української культури як аспірант Науково-Дослідчої Катедри Історії, якою керував акад. Дм. Багалій, а після захисту промоції в роки 1929-1934 був науковим співробітником Н. Д. Інститут історії української культури ім. акад. Дм. Багалія аж до ліквідації Інституту у 1934 році. За цей час Дмитро Федорович написав і видав кілька праць, головно з історії української економіки 18 і 19 сторіч, які друкувались у збірниках Катедри історії української культури ім. Дм. Багалія, у виданнях Історичної секції УАН, що виходили за редакцією акад. М. С. Грушевського, а також у громадсько - політичному та літературно-мистецькому журналі — місячнику „Червоний Шлях".

Здавалось би, що й цієї одночасно провадженої праці було надміру для одного, але Дмитро Федорович все був перейнятий бажанням зробити ще щось більше для України. То ж у роки 1927-1929 він був ще й членом президії Українського Краєзнавчого Комітеті у Харкові і співробітником його органу „Краєзнавство", а пізніше, завдяки активній участі в науковій роботі, Харківське об'єднання наукових співробітників обрало його членом президії Секції Наукових Робітників (1934-1935 років.)

З перенесенням центру Української Промислової Кооперації до Києва Дмитро Федорович залишив працю в кооперації й перейшов на педагогічну роботу. З 1936 року він викладав українську мову і літературу в одній з середніх шкіл Харкова аж до відступу большевиків перед навалою нового окупанта України, а потім у 1942-1943 роках — директором школи. Поза працею в школі Дмитро Федорович ділився своїм досвідом, використовуючи фахову пресу, центральний педагогічний журнал НКО УРСР для оприлюднення низки статтей на педагогічно-методичні та мовні теми.

З початком великого відходу з України Дмитро Федорович з родиною переїхав з Харкова до Львова. Та хоч які невигідні були умови життя „на колесах", праці Дмитро Федорович не залишав. Тут він одразу став до роботи у Ревізійному Союзі Українських Кооперативів та викладав в українській торговельній школі теорію та історію української кооперації.

Дальші пересування на захід і виїзд поза межі України на якийсь час унеможливлювали йому працю. Та вже в ДП таборах Німеччини він широко розгортає культурно - просвітню та наукову роботу, яку успішно провадив майже до останніх днів свого життя, зосереджуючи увагу, головно, на висвітленні колоніяльного становища України за період з 1914 по 1966 роки.

Годі перелічувати його праці на цю тему. Тут ми знайдемо і великі науково опрацьвані розвідки, монографії, як „Голгота України", „Україна в системі совєтського колоніялізму", „Політика КПРС у плянуванні розвитку промисловости та промислових кадрів на Україні", „Українська наука в колоніяльних путах" та багато інших, а також і окремі статті та рецензії. У переліку праць на тему колоніяльне становище України, написаних лише в ЗДА з 1951 року значиться коло 80 поиций і то тоді, коли в Америці він чотири роки працював на фізичній роботі.

В Україні ще до другої світової війни, не дивлячить на всі цензурні перепони дістатись на сторінки друкованого слова, з більших

(Закінчення на 5 стор.)

О. ВЕРЕТЕНЧЕНКО

НАЧЕ КОНІ, МЧАТЬ...

Наче коні, мчать вітри
осінні.
Жовте листя падає додолу
Тихо,
Як людина у бою.

Страшно перегадувать
минуле.
Бо найгірш за все людська
жорстокість,
Ще її ніхто не переміг.

Скільки поколінь було
забито?
Скільки на землі
не народилось?
Вічний незмир.
Марна боротьба.

Нібито помщаються
наосліп
За свою немогу змити
з себе
Кров'ю ближніх
первородний гріх.

Так
Давно
На грізних колісницях
Половину світу зборознили
І Єгипет,
Греція,
І Рим, —

Обернувши всі малі народи
В рабство,
Кров мішаючи з чужою,
Втратили призначення
своє.

Лиш боги існують,
як раніше,
І вони повинні бути добрі,
Адже без добра немає зла.

І якби жорстокосерді люди
Стали раз безсмертними
богами, —
Їхній рід
Загинув би навік.

Софія Парфанович

ЯК ЦЕ БУЛО?*

— Гелло, пані Софія? Прикро мені повідомити Вас: Хтось украв вашого Каруся.

Таку вістку подав мені пан Левко. У нього я залишала завжди Каруся, коли мені треба було залишитись десь поза його досягом, у дорозі чи під час хвороби.

— Як сталося? Оксана поїхала ним до поблизького супермаркету, щоб зробити покупки, запаркувала збоку на площі. Вийшовши, не застала його вже. Все сталося впродовж якої півгодини.

— Мабуть забула його замкнути. мій замок вимагає подвійного маневру: натиснути на ґудзик і разом з тим повернути ключем. Коли зробити тільки одне, його не замкнете.

— Я зголосив негайно до поліції та подав ваш телефон. Тому і дзвоню, бо вони певно допитуватимуть вас. Не можу вам сказати, як мені прикро. Я заспокоювала пана Левка. Раз, що Карусь не така ласа штука, щоб його привласнити собі. Певно хлопчиська взяли, щоб повозитися, а коли вийде бензина, покинути десь при дорозі. Дістанемо його швидко назад. А якби й не дістали, забезпечення дасть нам новий віз.

Каруся я люблю. Але він дещо підтоптаний. Думка про новий. сяючий молодий і гордовитий віз майнула наче мрія. Але ж Карусь, мій Карусь . . .

Я лежала на лікарняному ліжку і роздумувапа над справою. В уяві ставав Карусь і як якісь смаркачі гонять його понад дозволену швидкість, як завозять у якесь безлюддя, ограбовують з батерії, радіяторів та інших складових частин його тіла, та залишають його десь на призволяще.

Так я й здрімалася.

Зі сну розбудила мене доглядачка.

Пані, внизу є поліцай і хоче з вами говорити.

Була ніч, принаймні тут у лікарні. Бо одинадцяту ночі ніхто не назве днем, правда?

У дверях появився стрункий, ясноокий пан в уніформі. Присівши й розпитавши про основне: хто і що я та як авто найшлось у моїх знайомих і чи мали вони дозвіл його вживати. він розказував:

— Ми, поліційна патруля, їхали по індустріяльній дорозі. Усе було гаразд, водії їхали впевнено і придержувались приписів їзди. Те саме й ясно-бронзовий Шеві. Проте нам упало в очі, що його вів молодий хлопець, а з ним були ще чотири такі самі. Така компанія завжди нас насторожує. Ми, як звичайно минули їх, щоб не звертати їхньої уваги, поїхали до найближчого перехрестя, відкіля ми повернулись та вирішили слідкувати за ними. Але їх уже не було на широкій експресній дорозі, так. якби під землю запались. Ми знали, що в часі нашого маневрування вони могли скористати тільки з двох виїздів: на Монро і Інкстер. Припускаючи, що потребували часу для наради й вирішення, що зробити — поліційне авто все ж примусило їх покинути дорогу — ми взяли другий в'їзд — на Інкстер. Тверда двонапрямна дорога пробігла спершу між полями, але авта ми ніде не побачили. Швидко одначе дорога ввійшла в ліс, ми стали стежити бачніше, розглядаючись на боки. Мій товариш вийняв навіть далековид і пильно розглядав ліс. Вкінці, у видолинці між кущами й деревами мигнула бронзова цятка щось наче сарна. Ми здержали авто й обидва стали пробиратись в тому напрямі. Мабуть паничі побачили нас завчасу, бо кинулись врозтіч. Ми зловили двох. інші втекли. Але ми й не здоганяли їх, бо як є два, найдеться й решта.

— Чого ж вони з'їхали в ліс? — спитала я в офіцера — Чи не краще їм було дібратись якнайшвидше до якого перехрестя та добиратись до недалекого містечка?

— Може краще а може й ні. Ми всеодно булиб їх зловили. Врешті, як не ми, то котрась інша стійка чи патроль, яких ми в такому випадку повідомлюємо з допомогою радіо. Але там у лісі вони застрягли на м'якій дорозі, що була ще розмокла з весни. Якраз підняли важілем віз та збирались лопатою викопати його. Роботи довершили вже ми, та ваш віз і двох пташків привезли до себе. Коли видужаєте, зголоситься по вашого Шеві до нас.

— Надіюсь, що він відпічне собі за той час і нічого подібного йому у вас не трапиться — я засміялася. Засміявся й полісмен і подався до виходу. — Дякую вам, офіцере. за відвідання мене в лікарні. Вправді, пора на відвідини дещо пізня — ми обидвоє засміялися, — але я нудьгую і ваше цікаве оповідання розвеселило мене: До того ж я подивляю вашу спритність: не минуло три години, як вони вспіли вкрасти віз, а ви найшли його.

— Дякую вам, пані, і бажаю спокійної ночі. А з тими хлопчиськами, зглядно їхніми батьками, ми поговоримо собі. — Але не карайте їх дуже. Знаєте: хлопці, хлопцями і їх кортіло.

Уже в дверях. показуючи всі зуби: — Ол райт, пані і добра ніч.

Я видужала. Каруся я відібрала, але й не заглянула до багажнику. Врешті там і не було нічого цінного. тільки коли мені трапилась пригода з пласкою опоною і в мене не найшлось ні важеля ні лопати, я дивувалась, де поділись вони; Чи залишились у лісі, чи взяв їх хтось передтим чи може вже . . . опісля.

*) Розділ із книжки Софії Парфанович п. н. „Карусь і ми", яка друкується у видавництві Миколи Денисюка в Шикаґо. В книжці йде розповідь про авта і людей із старого й нового світу та про їхнє ставлення до подій, які мають зв'язок з автом. Цей розділ був читаний на Авторському Вечорі С. Парфанович в Літературно - Мистецькому Клюбі в Ню Йорку 21 жовтня ц. р.

ПЛАТІВКА З МУЗИКОЮ МИКОЛИ ФОМЕНКА

(До 5-ліття смерти композитора)

Нарешті, літом цього року появилась у продажу грамофонна платівка з вибраною музикою покійного композитора Миколи Фоменка, п'ятиліття смерти якого якраз на цей рік припадає. Видання платівки, за яке взялись торонтонські любителі музики М. Фоменка, нарешті по довгих трудах здійснилось, а українська музикальна громада може тільки радіти її появою, бо і вибір творів Композитора, і виконавці, і врешті — що найважніше — саме виконання під музичним і технічним оглядом в силі задовольнити і найвибагливішого. Наші радіопередачі, а маємо їх кілька, з браку доброї грамофонної музики, передають часто пісні, чужі і противні українській мельодиці, та в такому жахливому виконанні, від якого не раз аж „уха в'януть", що не приносить великої чести ні такій музиці ні її виконавцям.

Платівка з вибраними музичними творами Фоменка повинна бодай у невеликій частині заповнити брак доброї української музики в програмах наших радіопередач та спонукати їх власників і керівників програм подавати своїм слухачам тільки справжню українську пісню і музику та у направду мистецькім виконанні. Бо кожна наша радіопередача сповняє супроти своїх слухачів велику виховну ролю в національному і культурно - мистецькому відношенні.

До платівки додана є ще й невеличка брошурка в українській мові (жовта) для інформації слухачів про композитора Фоменка і його музику, написана головною ініціяторкою видання платівки, піяністкою Оксаною Бризгун - Соколик, а написи на платівці є і українською мовою, на що фірма, що її видала, ледве погодилась.

Нижче подаємо інтервю керівника радіопрограми „Пісня України" Юрія Почenюка з п-нею О. Бризгун-Соколик в справі генези і мистецької вартости згаданої платівки.

***

Запитує Юрій Почeнюк, відповідає О. Бризгун - Соколик.

Запит: Скажіть будь ласка кілька біографічних слів про нашого, уже покійного композитора Миколу Фоменка.

Відповідь: Микола Фоменко уважається сьогодні одним з найбільших сучасних композиторів. Людина щира, безпосередня в житті, романтик й ідеаліст, такий був і в своїй творчості. Спонтанність, а не штучна вишуканість, характеризує його твори. Музику зачав студіювати 17-літнім юнаком, почувши не тільки замилування, а й покликання до неї. Завзятістю наздігнав втрачені роки та в скорому часі скінчив Харківську Державну Консерваторію, де незадовго став головою іспитової комісії. Працював як педагог, композитор, піяніст і диригент.

Залишив багато творів, як — сольові, інструментальні, вокальні, дитячі, оркестральні і три опери, з яких „Івасик Телесик" приніс йому багато успіхів в Україні і поза нею.

Багато його творів, головно в рукописах, загубилися в часі війни. Тому його творчість ще не є докладно простудіована та оцінена.

Запит: Що спонукало Вас та Ініціятивну Групу до видання платівки?

Відповідь: На це склалось багато чинників. Ще будучи студенткою на Торонтонському університеті, чи в мистецькій школі в Бенфі, Алберта, я часто грала твори Фоменка. Твори ці були принимані дуже прихильно, а музичні кола мали тільки одне застереження, чому така гарна музика є цілком незнана?

Приходилось мені також не раз бувати в більших музичних бібліотеках, та з жалем треба сказати, що не стрічала там жодних українських платівок. Та найважнішим поштовхом таки було те, що Микола Фоменко мріяв сам про платівку своїх вибраних творів. Однак, не обмежився до награння двох пісень „Любіть Україну" та

Микола Фоменко

„Ой, у полі над могилою". Звичайно, що це не відповідало вимогам часу, ані не вдоволяло композитора. Тому вдалося нам переконати Фоменка, щоб взявся за більше діло, свою власну платівку.

Запит: Хто зайнявся цією справою?

Відповідь: Створилася в Торонті „Ініціятивна група для видання платівки композитора Миколи Фоменка", у склад якої входили пані: Мирослава Багрій з Гемілтону та з Торонта мгр. Олександра Копач, Ніна Мудрик-Мриц, Іванна Яців і я.

Запит: Безумовно, що видання платівки коштує багато грошей. Скажіть будь ласка, скільки коштувало видання і як Ви її фінансували?

Відповідь: Перший наклад платівок вийшов в числі 1.000 штук та покищо він коштує нас $ 4,562 63, значить, кожна платівка коштує уже нас $ 4.56. Гроші ті зібрали ми в першу чергу з передплат, яких було 365. З різних імпрез, які урядила наша група, як — забава, чайний вечір. З розпродажу великодніх карток роботи мистця Ніни Мудрик-Мриц та з пожертв, як напр. наша „Ініціятивна Група" дала перших сто долярів „на щастя", мої учні ставили оперету Безкоровайного „Червона Шапочка" і чистий прихід $ 99.00 дали на платівку. Мистець Мирон Левицький подарував нам образ для розігравки, він також і виконав мистецьку обгортку платівки безкоштовно. Також інж. Лев Пилявський виконав безкоштовно всю фотографічну працю. Крім того вплинуло кілька пожертв по $ 50.00 і менших. Найбільшим видатком була оплата Нюйоркської Симфонічної Оркестри в сумі $ 3.233 00. На продукцію грошей забракло, так що ми мусіли взяти особисту позичку $ 1,000.

Запит: А тепер, будь ласка, скажіть кілька слів про твори і виконавців на цій платівці.

Відповідь: Всі твори на платівку і виконавців вибрав сам покійний композитор.

У зміст платівки входять різні твори: 2 арії з опер, одна з „Ганни", одна з „Івасика Телесика", „Любіть Україну" для симфонічної оркестри і сопрана. Всі ці три арії виконує дружина покійного композитора пані Ізабелла Фоменко - Курдидик.

„Ой чого ж ти Дніпре" та „Ой, не цвіти буйним цвітом" виконує Осип Гошуляк в супроводі фортепіяна.

„Леґенда" для скрипки і симфонічної оркестри, виконує Володимир Цісик Нюйоркською оркестрою диригує Іван Задорожний.

„Тему з варіяціями" — виконує Марта Шлемкевич-Савицька.

„Журавель" у виконанні молодечого хору з Філядельфії, яким диригує Юрій Оранський.

Найцікавішим твором для історії є „Діво Маріє" у виконанні Ізабелли Фоменко, при акомпаньяменті самого композитора на органах. Мистецьке виконання цілої платівки лишаю оцінці слухачів.

Запит: Як Ви думаєте розповсюджувати платівку?

Відповідь: В першу чергу хочемо розіслати всім передплатникам. При цій нагоді хочу їм всім подякувати за довір'я і терпеливість.

Далі розішлемо платівки до книгарень в Канаді й Америці. Поважне число плянуємо передати до музичних бібліотек, консерваторій та американсько - канадійських радіовисилень безкоштовно.

Запит: Пані Оксано, ми свідомі, що видання цієї платівки коштувало Вас багато фінансів, а головно нервів. Ви зробили величезний вклад в українську музичну культуру разом з панями з „Ініціятивної Групи" і Вам усім належиться наше щире „Спасибі". Скажіть, будь ласка, тепер, як Ви себе почуваєте після того всього?

Відповідь: То нехай вже за мене відповість Тетянка у своїй арії з опери „Івасик Телесик" (Ой, як радісно мені!..)

ДО 60-РІЧЧЯ ПРОФ. АНДРІЯ ГНАТИШИНА

Проф. Андрій Гнатишин

Визначному працівникові на ниві українського співу та музики, професорові Андрієві Гнатишинові, композиторові й диригентові — нав'язуючи до його перебування в Америці — редакційна колегія ювілейного Альманаху хору „Сурма" в Сиракюзах пересилає з нагоди 60-річчя найсердечніше привітання та побажання творчих сил, енергії й здоров'я на довгі роки жити й працювати для добра української хорової й музичної культури! Щасти, Боже, на все добре!

Народився композитор професор Андрій Гнатишин 26 грудня 1906 року в селі Чижикові біля Львова. У Львові скінчив і гімназію в 1928 році та почав спершу студіювати теологію, а пізніше перейшов на педагогічний відділ Музичного Інституту ім. Лисенка, де його професорами були також Людкевич і Нижанківський.

З наймолодших літ Ювілят цікавився піснею та співом, в гімназії належав до мішаного хору, виступав солістом хору, уже з 7-8 гімназійної кляси провадив чоловічий хор, пробував компонувати. В 1930 року на академії в честь митрополита Шептицького Ювілят осягнув з своїм хором великих успіхів, це й рішило його долю на все життя: митрополит приділив молодому Гнатишинові стипендію на продовження музичних студій у Відні, і юнак посвятився музичному покликанню.

У Відні Андрій Гнатишин з 1931 року, де, з деякими перервами, зокрема в час останньої війни, перебуває і досі. Студіював у Віденській консерваторії диригентуру й композицію, керував хором при церкві св. Варвари. По закінченні консерваторії також продовжував студії композиції та інструментації. Поруч з записом та музичною обробкою багатьох українських народних пісень, власних композицій, зокрема на слова поезій Шевченка, Ювілят посвятився також компонуванню інструментової чи оркестрової музики. Так першим твором Гнатишина в оркестровому жанрі появилась „Українська сюїта", для великої симфонічної оркестри. В 1945 р. Гнатишин написав симфонічний твір для молоді під назвою „Моє слово". В ці роки А. Гнатишинові належить також музичне опрацювання Служби Божої та деяких церковних співів.

З інших творів Ювілятові належить увертюра до драми „Ой, не ходи, Грицю, та й на вечерниці". В повоєнний час у Відні Гнатишин присвятився писанню інструментальних творів для смичкових інструментів, зокрема для скрипки, а також для фортепіяну. Бодай два рази на рік влаштовував у Відні концерти власних музичних творів, на яких намагався подавати все нові твори. Так появились і „Струнний квартет" і „Тріо" для скрипки, віолі й фортепіяно на мотиви колядок та багато інших, а пізніше і „Сюїта" для духової оркестри. Не оминув своєю діяльністю наш визначний Ювілят потреб молоді — йому належить марш для молоді „Соколи"; створив також багато пісенних обробок для дітей. Дуже багато попрацював над збагаченням церковних співів, зокрема Служби Божої, чого, звичайно, тут не перерахувати, в короткій статті. Але треба відзначите, що за твір „Свята Літургія" проф. А. Гнатишин одержав срібну медалю від папи Івана XXIII. Багато праці вклав Ювілят у концертову діяльність, що збагачувала і виконання української пісенно - музичних творів і сприяла популяризації їх у такому місці, зокрема, великих музичних традицій і кільтури, як Віденьь. Окреме місце займають виступи Ювілята, як диригента з хором і репертуаром його власного компонування по великих церквах Відня, та й цілої Австрії. Вся музично-пісенна творчість професора Андрія Гнатишина мабуть що не зареєстрована. Багато з його пісенних і інструментових творів вийшли в записах на платівках і розійшлися по всьому укрїнському й не-українському світі. Численні пісенні обробки, вокальних і музичних творів входять до репертуару українських хорів по цілому світі, та й, не - українських музичних і хорових ансамблів.

Останнього часу Ювілят працює над оперою, лібретто якої і приготував сам, за оповіданням Маркіяна Шашкевича „Олена". Партитура першої дії має 280 сторінок. Опера матиме назву „Медведюк", за ім'ям головного її героя, розбійника Медведюка.

Якби підсумовуючи свій багаторічний творчий шлях, шлях плідної праці на ниві збагачення й ширення української пісенно - музичної культури Шановний Ювілят пише в автобіографії ще ніде не друкованій:*

„Не від своїх, але від чужих одержав я за мою працю відзначення. Від Дієцезальної Музичної Комісії у Відні — диплом з признанням, а від австрійського уряду, в 1963 році, титул професора. Від Папи Івана XXIII — срібну медалю. В дійсності ж я працюю ціле життя і служу тільки українській церковній і народній музиці".

Висловимо на цьому місці надію, що ювілей 60-ліття проф. Андрія Гнатишина стане тією нагодою, що його жертвенна посвята, його велика творча композиторська і диригентська праця найде гідне відзначення і від своїх, від українців!

В Сиракюзах, Н. И.
6-го жовтня, 1966 р.

За Редакційну Колеґію Ювіл. Альманаху,:
І. Городецький, П. Маляр, З. М'ягкий, Р. Шаран, В. Годжак.

*) На прохання Ред. Колеґії Ювілейного альманаха чоловічого хору „Сурма" в Сиракюзах, Н. И. проф. Андрій Гнатишин прислав влітку 1966 р. свою Автобіографію, розміром 14 ст. машинопису. Скоро буде вона надрукована в окремому альманаху і так танеться важливим джерелом до історії української музики. Повищі інформації про ВШ. Ювілята взято з тієї Автобіографії

Іриней Жук — піяніст

Майже кожного тижня приносить наша преса вістки про успіхи української молоді в широкому світі. Ця молодь зусиллями важкої праці здобуває для себе признання і становища та поширює добре ім'я України серед чужинців. До таких талановитих молодих українців належить п. Іриней Жук з Монтреалю в Канаді, який від року продовжує вищі студії музики в Королівському Коледжі Музики в Лондоні. В цій високій музичній школі, він студіює на стипендію цього коледжу, яку він отримав в 1965 році за найвищі оцінки при дипломових іспитах на музичному факультеті університету МкҐілл у Монтреалі.

В лютому ц.р. п. Іриней Жук мав декілька гостинних виступів на канадійському державному радіо Сі-Бі-Сі, які принесли йому поважний успіх і відкрили двері до дальших виступів. Уже в березні, він виступав, як представник Канади на музичному фестивалі „Оверсіс Ліг" у Лондоні, в якому брали участь кращі музичні сили з різних країн Британського Комонвелту. В квітні п. Іриней Жук дістав запрошення на спеціяльний виступ на річному зібранні Комонвелтівського Товариства Комонвелт Сосайті), що відбувалося в лондонській палаті лорда Велінґтона. Його виступ у цьому колі був ентузіястично прийнятий присутніми й пресою. Під кінець першої половини червня піяніст Жук виступав з концертом в Апслі Гавс на вечірці, влаштованій Вікторіянською Ліґою для плекання дружніх зв'язків поміж членами Британського Комонвелту. Цей виступ відбувся в присутності приблизно 200 гостей і закінчився великим успіхом для нашого молодого піяніста. 3-го липня Іриней Жук успішно виступав в Панкрас Тавн Голі в Лондоні на академії, присвяченій 25-тим роковинам відновлення української державности, актом 30-го червня 1941 року. На цій академії, він по-мистецькому виконав Брамса Сонату фа-мінор, Коса - Анатольського Гуцульську Токкату й Ліста Концертовий Етюд. Численно зібрана українська й чужинецька публіка нагородила його виступ рясними оплесками, а українська европейська преса з признанням відмітила його мистецьку гру.

В липні ц.р. п. Іриней Жук отримав у Лондоні диплом АРСМ (Асошіейт Роял Колледж аф Мюзік) з відзначенням, а в серпні він далі поглиблював своє музичне знання, студіюючи в міжнародній музичній Академії Моцартеум у Зальцбурзі в Австрії.

За дотеперішні успіхи п. Іринея Жука нагороджено рядом стипендій і відзначень. Під цю пору він має такі стипендії: Канадійської Ради (Канада Каунсил) на 2.500 долярів, уряду канадійської провінції Квебек на 2.500 долярів і Королівського Коледжу Музики в Лондоні на 1.200 долярів. Крім того, він має титул „Квебек сколяр", який надається в провінції Квебек, Канада за значні успіхи в науці.

Піяніст Іриней Жук, людина працьовита й з великим музичним обдаруванням, має всі задатки стати широко відомим піяністом і принести дальші численні успіхи своїй матері, родині й всім українцям у світі. В цьому напрямку він напевно працюватиме, поглиблюючи своє музичне знання і поширюючи свій репертуар.

Володимир Жила

„НА СТРІЧЦІ ПАМ'ЯТІ"

(Закінчення з 3 стор.)

над платками й чупринами цвинтаря труна..."

„На стрічці пам'яті" збереглося все минуле, його треба було тільки тепер відтворити, воскресити так, як ніхто досі цього не робив, своєю власною методою, щоб „до цяточки звірити враження, щоб „взяти на облік кожен порух душі і думки". Дві повісті О. Ізарського плід довгої праці, дбайливого, вишуканого запису. Щоб відчитати запис на тій творчій стрічці, треба витонченого відчуття. А над все треба вибрати відповідну, визначену автором швидкість бігу цієї стрічки. Твори О. Ізарського не на сон, не на один ковток, а на більше вечорів, на читання рефлексійне.

***

При всій сповидній безсюжетності і відсутності драматичної напруги, мотив визрівання національної свідомости юного Віті захоплює своєю чіткістю й яскравістю. І вражає своєю несподіваністю на тлі понурих тридцятих років, років голоду, винищення української інтеліґенції й єжовщини. Важко назвати другий твір, де так оригінально, тактовно і глибоко потрактована була б ця тема.

Любовно, на протязі обидвох творів зібрано все дороге, все минуле батьківщини Віті, показано його зв'язок з цією землею, зв'язок здається нікім не зміцнюваний, тендітний і невловимий, і раптом який нерозривний!

„Скажіть мені, Ляля, — йдуть невпинні дискусії між молодими людьми — Україна і для вас — вишивана сорочка та жалібна пісня? Ви не знаєте Росії? А революція? А теперішня розправа голодом? Це не Росія?" „Під час розмови з тіткою Олею Віктор уперше в житті подумав про мур між Україною і Росією. Про такий, як китайський. Щоб люди їздили на захід. Щоб позбутися Соловок і Сибіру."

...„Сад фантастичних плянів, солодких мрій зацвів з новою силою. Як химерні клюмби, розквітли в уяві географічні й історичні мапи просторої України і згідно з бажанням переформованих суміжних земель... Споконвіку, з дитинства у пам'яті кістлявого хлопчика з барвистими очима вппікалися, наче на дошці, чорні списки болючих подій і кривд України.

Пізно ввечері... Віктор, упершись долонями край столу — чисто як у генеральному штабі! — довго розглядав свою сіру, майже білу, мапу шляхів сполучення Східньої, з захватом і сусідніх держав. Малому Наполеонові потрібні були довідки про близьких і далеких сусідів, про теперішніх, колишніх і майбутніх спільників і ворогів України. Треба було відомостей про Карпати, Кавказ і Альпи. Про рельєф, про ріки поперек дороги Вікторових армій... Пляни часто двоїлися, ускладнювалися: виникала потреба обмежити власну фантазію і зв'язати свою власну самоволю, — і обійтися з розтрощеними ворогами України по-людському, залишити і для них трохи місця під сонцем..."

Шкода, що статтю ред. І. Кошелівця про автора і його творчість поміщено як післямову на кінці другого твору. Ця стаття необхідна як ввід і пояснення для читача саме на початку першого твору. Бо до післямови ще далеко. Відчувається, що автор щойно почав розгортати свої тонко та барвисто розписані панно. Адже юний Вітя щойно вступив у Київ:

„Місто здавалося напрочуд ясним. Віктор його першим ділом, трохи удосконалив: продовжив Хрещатик до площі на Великій Васильківській, Володимирську обірвав біля університету. Бо що то за Володимирська, о-той милий, але провінційний узвіз?

Перед Володимиром на київській горі від світанку хизувалося сонце. Холодом і жаром сипав спозаранку Дніпро. Праворуч парки на горах як у хмарах. Ліворуч з Контрактами у центрі, Поділ долиною - попід бори й ставки Пущі Водиці. За спиною - кутаста, як українське минуле, площа з білим мереживом, з золоченими банями Софії. Два кроки звідси й свіча над Україною — Андріївський собор"...

З захопленням жде читач, щоб піти далі по слідах юнака, що так глибоко осмислив історію свого народу.

М. І. МАНДРИКА

MINIATURE

*Роздягались багряні
кленки,
А береза стояла вже гола,
І сміялися діти-пташки,
Відлітаючи в соняшні доли.*

*Десь з перинами хмари
путі,
Уже й небо з півночі
марніє...
Чи весілля у них на меті,
Чи нічліг для гостей —
сніговіїв?*

*Не березі до шлюбу
з кленком,
Не на шлюбну перину
піде —
Вже, як бранку, холодним
крилом
Сніговій до постелі веде.*

*Як у бубни заграли вітри,
Засвистали в сопілки кущі,
Світ закрили у мряки
вихри,
І не знати, що сталось
вночі.*

16.X.66

Алла Коссовська

ЗЛОВІСНІ МАКИ

(Оповідання)

Власне кажучи, нічого зловісного в тих маках не було, навпаки, вони виглядали досить приємно і не псували доброго тону кімнати. Вибиті на дискретному, ясносірому тлі тапет темним золотом, вони викликали у нас, дітей, щире захоплення. Нам здавалося, що нічого кращого і бути не може! Моя тітка мала смак, до того ж їй пощастило недорого купити рештки рульону, і ось кімната в маленькому тітчиному будиночку, яку займав старенький полковник - пенсіонер, Казімір Іванович, була обклеєна тими „маковими" тапетами.

Тітка моя, жінка передова, не забобонна і, як більшість інтеліґенції після 1905 року, настроєна революційно, не звернула уваги на те, що на тапетах були маки, але на це звернула увагу Матрона Іванівна, наша сусідка. Побачивши свіжообклеєну кімнату, вона тільки руками сплеснула і глянула на мене з таким жалем, наче перед нею стояла людина, засуджена на кару смерти.

— Ох, недобре, ох, недобре... — бурмотіла вона собі під ніс, обмацуючи пальцями ще вогкі стіни.

— Чому? — запитала я трохи ображеним тоном.

— Ой, недобре! Маки приносять нещастя.

Матрона Іванівна не була авторитетом ні для кого, крім нас, зграйки підлітків, які визнавали її за непомильного оракула або за пітіїв, що їй замість триножника правила низенька лавочка. На тій лавочці на розі Херсонської і Пушкінської вулиць Матрона Іванівна висиджувала цілими днями, продаючи соняшникове насіння і довгі в червоному папері цукерки на копійку дві штуки.

Чи то її товар, що його споживачами були переважно ми, діти, чи те, що насіння у неї було майстерно присмажене, чи сама постать Матрони Іванівни, велика, нзграбна, завинена в рябо-зелену хустку, викликало у нас до неї повагу — сказати не можу. Але пам'ятаю, в наших суперечках слова: „Так сказала Матрона Іванівна" — були завжди вирішальними.

Може це було й тому, що Матрона Іванівна була дамою, яка знала собі ціну, не визнавала фамільярности і вимагала, щоб її називали по імені-батькові. Дивлячись на її опасисту фігуру, здавалося, що, коли б узяти її за стан і обернути навколо власної осі, то верхня частина відділиться, як у тих великодніх, вирізьблених з дерева крашанок-бабок, яких нам дарували на Великдень, і з неї вийде зменшена копія Матрони Іванівни, а далі ще менша й менша, аж поки не залишиться неподільною найменша Матрона Іванівна, завбільшки з мізинчик.

А проте, Матрона Іванівна, якою б поважною персоною вона не була, не є героїнею цього оповідання. Герої його — це маки, золоті маки на тапетах, у кімнаті, в якій мешкав старий полковник - пенсіонер. А Матрона Іванівна, ця жінка, що надала їм такого зловісного значення, зіграла в усій цій історії ролю провісниці нещастя, старо-грецької Кассандри.

На тітку мою, на превелике наше здивування, зауваження Матрони Іванівни не справило ніякого враження, вона тільки усміхнулась поблажливо. І на другий день старий полковник, виселений на час ремонту до своєї дочки, повернувся в свою оновлену кімнату.

А за два місяці покоївка Мотря, явившись запрошувати полковника до чаю, знайшла його мертвим.

Не буду твердити, що причиною цієї смерти були маки. Полковник був старий, а напередодні до нас уночі з'явилися з обшуком матроси (це були перші місяці „жовтневої революції") і, знайшовши у полковника поржавілий морський кортик, довго йому погрожували, називали „золотопогонником" і пригрозили розстрілом. І, мабуть, серце старого не витримало.

Після полковника кімната деякий час стояла порожньою. Нам, дітворі, це було на руку. У холодні, дощові дні ми, забравшись туди, бавилися в „камінчики" і „ґудзики". Спробували були навіть нарисувати крейдою на підлозі „кляси", але тітка заборонила псувати підлогу.

Тим часом революційні злидні щораз тугіше стискали бюджет нашої родини. На сімейній нараді вирішено здати „макову" кімнату разом з великою нашою вітальнею, а самим „ущільнитися" в кімнатах, що виходили вікнами на двір.

Дві кімнати винорендував доктор медицини М. з дружиною і маленьким сином. Вони пробули у нас недовго. Взагалі їхня поява на нашій, порохнявій вліті і болотяній восени, Херсонській вулиці, була незрозуміла. Яку практику міг мати петербурзький доктор медицини тут, на далекій від центру вулиці провінційного міста, де люди в той час хворіли більше від недоживлення, а справді хворі не могли собі дозволити користатися послугами доктора медицини, бо не мали на це грошей. Даремно елеґантна, порцелянова табличка на „парадних" дверях тітчиного будиночка закликала хворих відвідувати доктора від 12-ої до 5-ої години.

Так минуло кілька місяців, і одного хмурого зимового ранку доктора знайшли мертвим, у його кабінеті, в кімнаті з золотими маками. Він отруївся. Він сам приготував собі смертельну суміш з кількох отрут, щоб, рятуючи його, не знайшли протиотрути. Помер у страшних муках, в той час, коли в сусідній кімнаті спокійно спали його дружина й синок.

Ця смерть справила на нас дуже тяжке враження.

Пам'ятаю убогий похорон в холодний, сірий день. Чи може бути сумніша картина: встановлену на обшарпаному возі соснову труну тягне чорна, коростява конячина, а за возом ідуть приголомшена горем дружина з малим сиротою і декілька знайомих.

Після похорону доктор ова родина негайно кудись виїхала.

Знову спорожніли кімнати до винайму. Не пам'ятаю, щоб ми бавилися там, хоч тепер кімнат було дві, і місця було багато.

Тим часом наше місто з боєм зайняли білі.

Олександер Домбровський

СЕКЦІЯ АНТИЧНОЇ ІСТОРІЇ УВАН

Секція Античної Історії була заснована в 1954 році. Перша Управа Секції складалася з голови проф. А.С. Коцевалова і секретаря д-ра О.М. Домбровського. Перше наукове засідання Секції відбулося 18-го грудня 1954 року інавгураційною доповіддю А.С. Коцевалова на тему: „До питання про первісну й рабовласницьку формацію в античному Причорномор'ї." Після смерти А.С. Коцевалова в 1960. році була обрана Управа Секції в новому складі: голова — д-р О.М. Домбровський, секретар — Т.О. Іванівська.

Від самих початків свого заснування Секція почала вести систематичну працю, відбуваючи що кілька тижнів свої наукові засідання. Діяпозон досліджень Секції дуже широкий, бо він охоплює не лише досліди над античною історією, але також, і то в головній мірі, над праісторією і ранньою історією України. Прочитані на наукових засіданнях Секції доповіді свідчать про те, що головну тематику досліджень становили саме проблеми з праісторії й ранньої історії України, хоча порушувано також проблеми і з інших ділянок античної історії, в першу чергу питання античної історіографії й географії (головно ті античні джерела, що безпосередньо, чи посередньо відносяться до історичних, етнографічних і географічних даних про наші землі в античну епоху), питання античного Сходу, історії й культури античної Греції й Риму та стан дослідів над античною історією, а зокрема над праісторією і ранньою історією України в совєтській історичній науці. Крім А.С. Коцевалова, який звичайно давав інавгураційну доповідь на початку академічного року, й О. Домбровського, що займався організацією наукових доповідей та виступав принайменше раз на рік з доповіддю, доповідали такі дослідники (в поазбучному порядку): Б. Загайкевич, И. Джансон, Т. Іванівська, Н. Кордиш-Головко, А. Котович, З. Лисько, Р. Олесницький, Ю. Перхорович, І. Станкевич, В. Стецюк, К. Тафт, Д. Чижевський, Л. Чикаленко. Дехто з названих осіб мав одну, чи дві доповіді, а Т. Іванівська, Ю. Перхорович і Л. Чикаленко були сталими доповідачами та брали постійно активну участь в наукових засіданнях Секції. Крім А.С. Коцевалова відійшов у вічність також і Л. Чикаленко — сеніор української археології, — що болюче відчула Секція.

Не від речі буде застановитися подрібніше над тематикою доповідей на наукових засіданнях Секції. З опрацьованих тем з історії й культури античного Причорномор'я, тобто, популярно сказавши, античної України, треба згадати порушене А.С. Коцеваловим питання соціяльної структури населення наших земель в античний добі та топоніміки античної Причорноморщини, а далі кімерійської проблеми (А. Коцевалов — О. Домбровський). До того циклу належать доповіді О. Домбровського з царини студій над історичним (похід Дарія на скитів), етнографічним і географічним матеріялом Геродотової Скитії, порушене питання можливости існування пізнішої традиції останньої фази трипільської культури, ремаменти матріярхату в Геродотовій Скитії, питання автохтонізму в проблематиці праукраїнської етногенези й низка інших, другорядних питань. Деякі питання з ранньої історії України насвітлювала з археологічного становища Т. Іванівська, що працює над вивченням археологічного матеріялу й мистецьких пам'яток тої епохи (напр. до питання періодизації так званого скитського мистецтва, походження салтівської культури за новішими дослідженнями). Питання української археології розробляв у своїх доповідях також покійний Л. Чикаленко, виступивши з циклом викладів про початки абстрактного мистецтва та проблеми вівіфікації у тому ж мистецтві. Питаннями матріярхату в світлі етнографічних і археологічних даних, а також пережитків матріярхату в українському весіллі займалася у своїх доповідях наш археолог Н. Кордиш-Головко Ю. Перхорович розглядав у своїх доповідях питання слідів кельтської культури на території античної України, базуючися на географічних назвах (ономастика) та частинно сучасному лексичному матеріялі, що його пояснював доповідач як ремаменти, пережитки кельтських слів. Про клясичну античність в старій Україні доповідав Д. Чижевський.

Зі загальної античної історії порушено в доповідях питання античного Сходу (процес духовости античного жидівства, асирійські написи, як джерело до кімерійського питання, до питання про феодалізм в геллєністичній Малій Азії, античні коріння візантійської культури 6-7 століття, тобто проблема пограничних культур між Оріентом і Оцидентом — доповіді виголошені О. Домбровським). А. Коцевалов порушив у своїй доповіді питання рабства на Креті та Дура Европас і її написи, а И. Джансон доповідав про старовинний гороскоп в місті Дура. К. Тафт мала доповідь про античне й модерне виховання в аспекті психологічних дослідів. Не від речі буде згадати й такі доповіді як: римська республіка й демократія (В. Стецюк) та тривалість римського права (Р. Олесницький). Позатим одно засідання Секції присвячено М. Ростовцеву — досліднику античної України з доповідями Л. Чикаленка, Т. Іванівської та О. Домбровського. Окреме засідання Секції присвячено 25-літтю перекладу на українську мову з Геродотової Скитії і 20-ліття з дня смерти автора перекладу — українського історика Теофіля Коструби (доповідь О. Домбровського). В 1964 році Секція обходила 10-ліття своєї діяльности, присвячуючи тому ювілеєві окреме засідання зі вступним словом О. Домбровського і доповіддю З. Лиська на тему: античні елементи в українських народних піснях. Деякі члени Секції брали активну участь в загальних наукових конференціях Академії (О. Домбровський, Т. Іванівська, Л. Чикаленко) та їх автори друкованих праць на сторінках англомовного видання Академії — Анналіз (О. Домбровський, Н. Кордиш - Головко, А. Коцевалов та Л. Чикаленко). Сьогодні, коли пишуться ці рядки, Секція Античної Історії зі спеціяльним узгляднениям праісторії й ранньої історії України закінчує 12-літній період своєї діяльности, свідома свого може не так то великого в умовинах еміграційної дійсности, але зате жертвенного вкладу в духову скарбницю вільної української історичної науки.

ПРАЦЯ ПРО АРТЕМА ВЕДЕЛЯ

Ігор Соневицький: „Артем Ведель і його музична спадщина". Видання Української Вільної Академії Наук у США. Музикологічна Секція. Ню Йорк, 1966.

Поява музикологічних праць у нас таке рідке і незвичайне явище, що це видання Музикологічної Секції УВАН, у формі солідної книжки на 180 стор. друку, дає оправдану підставу для радости не тільки музикам, а взагалі всім, хто цікавиться і дорожить явищами української культури.

Особливо постать А. Веделя, киянина, українського духовного композитора кінця 18-го і початку 19-го стор., завжди збуджувала й сьогодні ще збуджує загальне зацікавлення.

Автор книжки, молодий музикознавець д-р Ігор Соневицький, опрацював тему, досі ні в українській, ні в російській музикологічній літературі спеціяльно не трактовану. Опубліковані були в 50-их і 60-их роках минулого сторіччя лише спомини деяких сучасників Веделя або його пізніших шанувальників, а також принагідні статті про творчість цього композитора, згадки в українських і російських підручниках до історії музики і в музичних лексиконах, — але все це в менш-більш фрагментарних формах, дуже неповно і тому здебільшого з неправильними висновками. Отже ця визначна постать української музичної культури обгорнута була лише напів - легендарним німбом, з обмеженим знанням її творчости і конкретних про неї даних.

Д-р Соневицький поставив собі завдання реконструювати життєпис А. Веделя, з'ясувати політичні, побутові і мистецькі обставини його доби і на тому фоні вивести постать композитора і його творчість у всебічному її значенні. Це йому, — в рамках еміграційних можливостей, — вповні пощастило. Його праця має поважний, науковий характер. Він зібрав і використав усю досьогочасну літературу про Веделя, критично її проаналізував, порівняв і вичерпав максимально. Він подав цікаві життєписні моменти про А. Веделя, включно зі спробою пояснити чужоземне походження його прізвища, критично аналізував всі найдрібніші, іноді суперечні відомості про життя композитора, його освіту, учителів, його вдачу й світогляд. Він устійнив докладний список творів Веделя, їх хронологію, долю автографів і історію друкованих видань. У деяких точках автор ревідує і поправляє висловлювання про Веделя давніших українських музикознавців, як напр., Б. Кудрика, чи О. Кошиця Підкреслити треба також добірність і ясність мови і стилю автора.

Дальшим етапом музикологічної праці д-ра Соневицького повинна бути чисто музична аналіза творів Веделя, з'ясування його музичного стилю і значення для української, а може і всесвітньої музичної культури.

Але вже і те, що він дав у нинішній своїй праці, є новим і цінним для музикології та варте було опублікування.

д-р З. Лисько

На смерть проф. Миколи Маркевича

Природна, хоч і болюча річ — смерть ще однієї дорогої, заслуженої людини. Цього разу непогамовний „косар" обрав собі сл.п. професора -філолога Миколу Матвійовича Маркевича. Майже не відомий для загалу еміграції, заслужений учений, поліглот, перекладач римської і грецької на українську, перекладач Лесі Українки на німецьку, автор видатної наукової праці „Прийменникові конструкції в І. Котляревського" (2 видання Одеського університету) і такої ж розвідки з клясичної філології й літератури „Про синтаксу Меандра" — яку Покійний написав латинською мовою і про яку сам Соболевський сказав, що це — чудова праця . . . Залишив ряд досліджень про прийменники в українській мові . . .

Ще в жовтні минулого року, під час зустрічі у чистенькому, скромному помешканні п-і Надії Назар, яка дбайливо опікувалась проф. Маркевичем до останніх днів (хоча й сама старшого віку і не раз потребує опіки) на Брукліні — проф. Микола Маркевич переклав для автора цієї згадки латинську приказку: „Все, що ти робиш — розумно роби, і на кінець оглядайся", і тоді ж він деклямував з пам'яті (а проф. Маркевич народжений 1893 р.) кілька власних перекладів на українську із грецької . . .

Яких три роки тому ГУ СУМА у Ню Йорку подбала, щоб безгрошовий і дуже слабого здоров'я вже тоді, учений зміг відпочити, провести літо серед природи — і команда сумівського табору біля Елленвілу, під керівництвом сотн. Ю. Кононева, щиро ним опікувалась. Ще навіть, минулого року відвідувачі ЛМКлюбу в Ню Йорку декілька разів бачили його: під час доповіді, запізнившись (він часто блудив, як висловлювався, „в рідному сабвеї"), у залю входив старшого віку трохи згорблений, але педантно вичищений чоловік, із сивим волоссям, у надмірно великому пальті та ще й із незмінною шкіряною течкою, що висіла через плече на ремінці. Ніхто не знав, що в тій торбині нерозлучно носив проф. Микола Маркевич, але то були, очевидно, нові переклади - і ніхто не запросив його виступити, та може хто й не сподівався б уже від нього почути дзвінкою латиною вірш Івана Франка . . .

Він народився під час подорожі батька-лікаря у Владимірі на Клязьмі, жив на Україні; закінчив з золотою медалею філолог. факультет ун-ту в Москві, працював у Київському, Одеському і Воронізькому університетах — почав з клясичної філології, потім перейшов на порівняльне мовознавство . . . Особистий приятель акад. Слабченка . . . Духовий батько не одного українського мовознавця. Мав приманливі пропозиції з Московського ун-ту, але ніколи не покинув України.

Можливо, комусь відомо, коли і як потрапив він — типовий учений, надзвичайно симпатична, часто безпорадна в життєйському коловороті, людина, — як потрапив за кордон? З пресового повідомлення не знаємо навіть, якого дня помер. Довідались, що його колишнього проф. різних університетів, УВУ, Православної Богословської Академії у Мюнхені, поховано 19-го жовтня 1966 р., на цвинтарі Спрінг Вали в Ню Йорку.

Спокійного сну, дорогий Миколо Матвійовичу! Тільки Господь Бог і Пані Надя знають, як Ви прожили тут останні роки . . . Але в пантеоні української науки — Ви належите до безсмертних.

Леонід Полтава

ВОСЬМИЙ ЛІТЕРАТУРНИЙ КОНКУРС СФУЖО

З ініціятиви й фундації радної м. Дітройту Марусі Бек створено при СФУЖО Літературну Нагороду. У виконанні цієї постанови проголошуємо оцим

Восьмий Літературний Конкурс СФУЖО

Предметом Літературного Конкурсу є есей на літературні теми. Побажано було б щоб він мав за тему чи творчість жіночого пера.

На нагороду призначено 100 дол. за два рівнорядні твори.

Учасницями Конкурсу можуть бути жінки - письменниці або ті, що хотіли б ними бути. Реченець Конкурсу — 31. березня 1967 р.

Надіслані твори розгляне Мистецьке Жюрі у складі: д-р Марія Кобринська, Богдан Кравців, Галина Лащенко.

Конкурсові твори треба надсилати у трьох примірниках під псевдонімом, подаючи справжнє прізвище авторки у запечатаній коверті, на адресу Централі СФУЖО з дописком „Для Комітету Літературної Нагороди" W FUWO — 4936 N. 13-th. Str. Philadelhia, Pa. 19141

ВИСТАВКА СЛ. П. СТЕПАНА ЛУЦИКА

Проф. Антін Малюца (зліва) та пані Ольга Луцик, дружина сл. п. Степана Луцика під час ретроспективної виставки його малярських праць, яка відбулася в останніх тижнях жовтня цього року в Літературно - Мистецькому Клюбі в Ню Йорку. На стіні: фрагмент із виставки — ікона „Пресвята Трійця" та образ „У серці Львова".

О. ВЕРЕТЕНЧЕНКО

НАГОРОДА МОЯ...

Нагорода моя — свобода,
Я її нікому не віддаю.
А життя,
як ріка повноводна . . .
Не людина,
лише природа
Надо мною
мала владу свою.

Тільки й друзів мого
століття
Я ніколи не забував.
Скрізь пройшли
крізь війни жахіття,
Їх пісні — то лісів
верховіття,
Імена їх
над славами слав.

Де родився — померти
не довелося.
Що ж,
велике життя
прожив:
Скільки вітрів прочесало
моє непокірне волосся,
Скільки дощів
на мою голову
пролилося,
Скільки
впало
снігів! . .

Хто сказав мені слово
привіту —
Знаю . . .
Сам же навчився одне:
На всіх мовах світу
Міг я говорити
люблю! —
І кохана моя
розуміла мене.

ДМИТРО ФЕДОРОВИЧ СОЛОВЕЙ

(Закінчення з 3 стор.)

його робіт і статтей було надруковано понад 80 позицій.

У повоєнній Німеччині, в умовах повної непевности завтрішнього дня, коли по таборах ДП нишпорили ще совєтські відпоручники, вишукуючи „своїх" громадян, Дмитро Федорович брав активну участь у громадському житті таборян, виступаючи з доповідями та статтями в еміграційній пресі. Тоді ж, за відсутности видавництв зі звичайним друком, Дмитро Федорович організував ротаторне видавництво „Шляхи на Україну", яке випустило кільканадцять шкільних посібників для учнів і вчителів, а одночасно провадив і педагогічну роботу. За час перебування в таборі ДП він написав низку статей, заміток, рецензій, що їх вміщено в пресових органах.

Всі названі тут числа виконаних робіт становлять понад 200 позицій, але це далеко не вичерпує проведеної й оформленої ним наукової, публіцистичної, літературної та педагогічно-методичної роботи.

Характеристичною рисою рисою вдачі Дмитра Федоровича було говорити і писати правду. Тож у його працях годі шукати пропаганди за ради пропаганди, чи бажання принизити своїх опонентів. Насвітлюючи ті політичного життя в Україні, він завжди послуговувався джерелами, і то старанно перевіряючи їх, Цим всі його праці, більші й малі, з наукового боку становлять вартість, і такими вони ввійдуть до аналів наших визвольних змагань.

Українська Вільна Академія Наук у ЗДА, враховуючи велику цінність дослідів стану у пореволюційній Україні, проведених дослідів з економіки України, обрала Дмитра Федоровича дійсним членом Академії. Крім того, Дмитро Федорович був членом - кореспондентом Інституту для вивчення СРСР, членом ОПДЛ.

Дмитро Федорович Соловей ніколи не належав до жадних політичних угрупувань, партій, але з усією рушучістю і гостротою свого пера завжди обстоював демократичні засади у суспільно - громадських відносинах.

З глибокою вірою, що ми ще діждемось свого Вашингтона, він залишив цей світ. Хай же американська земля, яка ласкаво тебе прийняла, Дорогий Друже, буде Тобі легкою, а Україна і Твої друзі Тебе не забудуть. Бронкс, Н. Й. 10 серпня 1966

І. Бакало

Важлива публікація про Буковину

Оце тількищо вийшла з друку в Мюнхені нова важлива й об'ємиста праця Еріха Бека, під заголовком: „Бібліографія до краєзнавства Буковини"

Автор — буковинський німець, який тужить за країною своїх молодечих мрій та присвячує їй у публіцистиці багато уваги. Згадаємо тут тільки передостанню, чепурно видану його працю „Буковина — ланд цвішен Орієнт унд Оксидент", (Мюнхен - Фрайлассінг, 1963).

Нова праця Е. Бека про бібліографію краєзнавства Буковини важлива — зокрема для нас, українців — передусім тим, що це повна й доведена до 1965 р. бібліографія праць про Буковину. Попередні праці І. Левицького, Р. Кайндля, І. Боднарескула, тощо, були неповними й стосувались до обмеженого періоду часу. Опріч того, бібліографія Е. Бека охоплює праці мовами німецькою, українською, румунською, французькою, англійською, польською і навіть російською, і то не тільки окремо друковані праці, але й журнальні та газетні статті. Навіть деякі статті нью-йоркської „Свободи". Все, що міг автор виловити з того, що друкувалось про Буковину і буковинських діячів. Треба подивляти працьовитість, впертість і витривалість автора в призбиранні й упорядкуванні цього розкиданого пребагатющого матеріялу.

Праця Е. Бека охоплює 7371 назв, поміщених на 378 сторінках великої вісімки, досить дрібним шрифтом. Після передового слова від видавництва й самого автора, слідує вияснювальне введення автора про джерела й спосіб оформлення праці. Зміст праці подано на 6 сторінок, і тільки ж саме список скорочених назв періодиків та причинків, звідки автор використав окремі статті. Свою Бібліографію ділить автор, за предметним критерієм, на 14 окремих розділів, а саме: 1. Праці бібліографічного характеру; 2. Край, його природа, історія; 3. Окремі місцевості; 4. Національні групи; 5. Народовідання; 6. Освіта; 7. Культура й мистецтво; 8. Церква; 9. Право й управління; 10. Господарство; 11. Біографія; 12. Гербознавство; Генеалогія, родознавство; 13. Різні інші ділянки; 14. Доповнення. — Кінчиться ця важлива праця абетковим списком авторів, із зазначенням порядкового числа, під яким подана їх праця.

Можна б сперечатися з автором щодо влучности приділення деяких авторів до одного чи другого розділу їх праці. Також завважується замітне число друкарських недотягнень. Щодо слов'янської літератури, а зокрема української — транслітерація імен і назв праць має деякі хиби, які зраджують слабе знання автором цих мов. Але автор подає добрий німецький переклад кожної назви праці не-німецькою мовою так, що читач відразу може відтворити собі точну оригінальну назву праці. Очевидно, для такої поважної праці це є хиба, але неістотна. Знаємо, що автор далі збирає доповнення до цієї своєї праці й напевно виправить ці хиби в наступному виданні. Але всі ці недотягнення зовсім не зменшують вартости цієї цінної праці, яка заповнює велику прогалину в бібліографії про краєзнавство Буковини. Вона допоможе дослідникам, зокрема українцям, у підшукуванні джерел про буковинську закутину Української Землі.

І. М. Новосівський

Коли замовкли вибухи і тріскотіння кулеметів, і місто набуло більш-менш нормального вигляду, велику кімнату винайняла родина денікінського старшини. Їх було двоє: чоловік і жінка. Жінка — караїмка була весела, жвава, ще не стара пані, з великими бистрими очима, палюча брюнетка з чорними вусиками. Вона всім цікавилася, була товариська і привітна, зокрема до нас, дітей.

Трохи згодом сусідню, „макову" кімнату зайняли двоє студентів, один, очевидно, росіянин, а другий подібний до жида, якийсь східний тип. Ці студенти ніякого контакту ні з ким не мали, ні з нами мати не хотіли, дармащо наш будинок був повний гарненьких дівчат, моїх старших сестер і кузинок. Даремно йшли всі наївні, дівочі заходи звернути на себе увагу: віконниці студентської кімнати були цілий день прикриті, і, врешті, на нових квартирантів махнули рукою, як на безнадійних.

Але, очевидно, махнули рукою не всі. Жінка старшини, сусідка студентів, узяла їх під пильну обсервацію. Переконавшись у байдужості студентів до її жіночих чарів, почала дошукуватися причини, і виявила, що в „маковій" кімнаті ночами виступкує друкарська машинка. Може вона помітила ще щось, тільки наших студентів, за „протекцією" тієї пані, одної ночі заарештувала денікінська контррозвідка.

Знову спорожніла „макова" кімната. А коли місто захопили червоні, і старшина з жінкою поспішно виїхав, до нас з'явився один із студентів і заявив тітці, що хоче дещо взяти зі своєї колишньої кімнати. Там він, на наших очах, зірвав у куточку краєчок „макових" тапет і вийняв щось із заглибини.

— Якби під час обшуку знайшли оце, — весело помахав він жмутком паперів, — мене давно б не було на світі!

— А де ж ваш приятель? — запитала тітка.

— Його розстріляли! — спокійно сказав він. І, вже виходячи з кімнати, буркнув: — Щастя її, що втекла, ми б її повісили на першій гілляці!

Я з жахом дивилася на його перекривлене злобою обличчя.

Та ось знову віджила „макова" кімната: в ній оселилося молоде подружжя з чудесним трирічним хлопчиком Дмитриком. Що це була за дитина! Великі чорні очі, голівка в темних, м'яких кучерях, устонька, як надвоє розрізана вишня. На цю дитину не можна було дивитись байдуже! Наче один з янголиків, що оточують Рафаелівську Мадонну, зійшов з полотна і став Дмитриком. Усі ми не могли натішитись ним Дмитриком. До всього — це був ще надзвичайно розумненький і лагідний хлопчик. До моєї сестри Тасі, що опікувалась ним, коли його мати треба було десь піти в справах, він так прив'язався, що бігав за нею скрізь і плакав і тупотів ноженятами, коли мама забирала його додому.

Ми сварилися між собою, сперечаючись, до кого Дмитрик усміхнувся, до кого має більше симпатії. Новорожена й до вечора носили на руках по черзі всі шестеро дівчат, що мешкали в тітчиному будинку. Тітка моя, учителька з фаху і покликання, тільки головою докірливо хитала, дивлячись на нас, але й сама не могла утриматись, щоб не погладити кучерявої голівки, щоб не всунути в замурзану ручку якогось гостинчика.

А його мати вже чекала на другу дитину. Дмитриків батько, Пилип, працював в якійсь совєтській установі. Жилося родині тяжко, як і більшості родин у ті страшні часи.

Скоро прийшла на світ нова дитина, а трохи згодом під час обшуку чекісти знайшли позначені хемічним олівцем гроші, які Пилипові підсунули, як хабар, якісь донощики.

Заперечення були зайві: після короткої комедії суду Пилипа розстріляли. Не пожаліли ні молодої жінки, ні малих дітей!

Чи треба казати, що наша любов до Дмитрика вилилась просто до жорстокости вироку? Сестра не досипляла ночей, доглядаючи дитину, ми робили все, що могли, щоб Дмитрик не відчував свого сирітства.

Але біда не приходить сама. А може тут були винні маки? Тільки восени Дмитрик захворів на шкарлатину, а за тиждень його не стало. Горе нашому не було меж! Поки його маленький трупик лежав у „маковій" кімнаті, ми звідти не виходили, плачучи і завмираючи в передчуванні вічної розлуки.

Він лежав, такий маленький, прибраний в усе, що у нас було кращого. Сестра без жалю віддала свою нову блюзку, і Дмитрик лежав у білому мереживі, спокійний і поважний, неначе воскова лялька.

Попрощалися, поховали...

Моторошні роки безробіття і голоду примушували людей шукати будь-якого підробітку. Дмитрикова мати билася, як риба об лід, намагаючись прогодувати себе і дитину, але не витримала і — пустилася берега. З „макової" кімнати вона зробила крамницю живого товару. Цілими днями товклися там якісь підозрілі жінки, намальовані, з цигарками в зубах, лаялися хрипкими голосами, десь зникали, появлялися знову.

На вулиці, коло тітчиного будинку, почали з'являтися чоловічі постаті. Вони ховалися за стовбурами акацій, що росли коло дому, стараючись уникнути зустрічі з господарями, стукали в „парадні" двері умовленим стуком, зникали в кімнаті Дмитрикової матері.

Одного разу сестра прийшла схвильована, обурена поведінкою, яку дозволив собі знайомий гімназист, дізнавшись, що вона живе в „тому" будинку. На тітчин будинок лягла чорна пляма.

Хоч якою ліберальною й доброю була моя тітка, але цього стерпіти вона не могла. В делікатній формі вона попросила Дмитрикову матір звільнити помешкання, посилаючись на присутність в її домі молоденьких дочок і племінниць.

Жінка розплакалася, цілувала тітчині руки, дякуючи за допомогу, і пообіцяла негайно виїхати. А ранок приніс нам новий, страшний удар: вона повісилася в „маковій" кімнаті, на гаку від лямпи.

Звичайно, люди, настроєні скептично, скажуть, що в усіх цих смертях завинили не тапети з золотими маками, революція, людська жорстокість, воєнна руїна. Але Матрона Іванівна була твердо переконана, що завинили таки вони, чудові, але зловісні квіти.

Ну, а ми, діти, звикли вірити Матроні Іванівні.

(Кінець)

О. Чернова

АНГЛОМОВНА ПРАЦЯ ПРО М. ГОГОЛЯ І ЙОГО ТВОРЧІСТЬ

Гоголь. Його життя і твори. Всеволод Сєчкарьов. Переклад на англійську мову Роберта Крамера, Ню Йорк Юніверсіті Пресс, 1965. Сторінок 349. Перша частина — Життя Гоголя, друга частина — Твори Гоголя. Первісно книжка вийшла німецькою мовою 1952 року.

В бібліографії згадано праці про Гоголя проф. Дмитра Чижевського „Гоголь мистець і мислитель" (Анали УВАН у США) і „Незнаний Гоголь" („Славонік енд Істери Юрупієн Ревю", 1952). На вступі автор зазначає, що це не оригінальна праця, а зсумовання попередніх студій з метою зробити матеріял приступним і легким для читача.

Перша частина присвячена історії роду Гоголя. Тут автор обходиться без змішування означень — український, малоросійський, що трапляється в багатьох чужоземних авторів.

Вітка роду Гоголів, з якої походить Микола Гоголь, була віддавна духовного стану, що промовляє проти шляхетського походження Гоголя. Шляхетство роду датується від року 1792 не наданням за заслуги, а признанням на основі доказів, поданих дідом Гоголя, Дем'яном. Автор до того уступу додає твердження, що у тій добі було легко сфальшувати документи. В записах книг дворян Києва зазначено, що подані докази про шляхетство визнані за достатні. Додаток до прізвища Яновський був очевидно в пляні приподоблення з огляду на те, що Україна тоді кишіла польською шляхтою — і високою і ходачковою.

Вияснення походження містичної вдачі і віри у призначення шукається у спадковості зі сторони матері, а письменський нахил — від батька. Так прийнято вже думати. Однак, коли приглянутись життю матері Гоголя, то легко побачимо, що в неї ці риси вдачі не були вроджені, а набуті — така була доба, а крім того, одружена у 14 років, вона за роки плідности була зайнята народжуванням дітей і їх похоронами (із 12 народжених вижили тільки 3). Не диво, що у жінки витворився інстинктовно, з метою збереження духової рівноваги, відповідний світогляд. Подібна нервова система, впливи матері і народної мітології, а пізніше життя на чужині з дивним і чужим українській людині її духовим ладом привели врешті до порушення рівноваги Гоголя, що спричинило і його передчасну загибіль. Тема ця ще не розроблена основно.

Заторкнено у праці також значення економічних обставин. Матеріяльні можливості родини Гоголів були обмежені, мати Гоголя не була господарна, родове село Василівка мало всього 30 душ. Родина потребувала допомоги і діставала її від багатія родича Трощинського чоловіка Гоголевої тітки. Дядько улаштував малого Миколу Гоголя на державні кошти у школу. Отже хлопець із дитинства зазнавав виявів ласки. Одначе у Гоголя це не витворило комплексу меншовартости, а як відомо навчило шукати такої ласки самому і часто не зовсім церемонним способом.

Щодо блискучих здібностей Гоголя - дитини, то автор книги з'ясовує помилковість твердження Капніста, що Гоголь у своїх п'ять років написав поему. Він погоджується з твердженням, що слабенький хлопчик пізно у чотири роки навчився говорити, а читати почав аж на сьомому році. Хоровита дитина росла розпещена матір'ю, і хлопець розвинув в собі егоїзм, хитрування для досягнення мети у прибільшених розмірах, що і лишилось у нього на ціле життя і немало йому пошкодило. На цім спиралась і віра Гоголя у своє особливе призначення. Талантів особливих у школі Гоголь не проявив, з мистецтва цікавився тільки театром, літературних амбіцій не мав і практично мріяв про кар'єру державного урядовця. В юнацтві любувався позою байронічного героя, якого не розуміють, і йшов за модою тодішньої ідеалістичної філософії.

На вступі другої частини автор накреслює в пляні послідовности появу перших літературних творів Гоголя. Перший твір „Італія" був надрукований у журналі „Сын Отечества" в березні 1829. Цим твором Гоголь догодив відомому тоді прислужникові влади Булгаріну, що влаштував автора на державну посаду, до якої Гоголь ніколи не надавався. Другий твір вже чисто гоголівського характеру „Ніч під Різдво" вміщено в альманаху барона Дельвіга „Северные Цветы". В 1831 році в „Літературній Газеті" знаходить місце уривок із твору „Жахливий ведмідь" під назвою „Учитель" за підписом Гречик і статейка про навчання дітей географії, підпис Янов; в тій же газеті вміщенна стаття „Жінка", підписана вже власним прізвищем, друга частина „Жахливого ведмедя", присвячена Жуковському. З того часу датується приязнь між обома письменниками. Жуковський, який мав зв'язки з царською родиною, робив успішні старання здобути фінансову допомогу для Гоголя.

Наступним твором були „Вечори на хуторі біля Деканьки", який приніс Гоголеві славу. З того часу походять замітки про Гоголя тодішнього цензора Никитенка. Їх, як характерні, цитує Сєчкарьов. Никитенко був українець і добре розумів та відчував сенс і дух творів Гоголя. Він і зазначує, що твори Гоголя особливо цікаві українцям. Про особу Гоголя він пише, що це приємний чоловік років 36-ти, але з виразом хитрости, який викликає до нього недовір'я. Це зрозуміло, коли взяти на увагу, що Гоголь у взаєминах з урядовими чинниками і чужинцями не чув себе добре. Зовсім інакшим був він в оточенні українських приятелів, що Сєчкарьов також зазначає.

Був Гоголь у дружбі з Пушкіним, і смерть поета його тяжко вразила. „Радість мого життя пропала" — писав він. Дуже гостро реагував Гоголь на удари життя та смерть 23-літнього графа Велегорського, якого він деякий час доглядав. Занадто перечулена нервова система від неврози вела до легкої манії, появились дивацтва в одяганні. Так Аксаков застав раз Гоголя з „корабликом" на голові. Потім закаламучення зростає. Гоголь почав боятися своєї творчости і нарешті зовсім заплутався на релігійному тлі. І тут його злим духом став чернець Матвій, фанатик, людина сильної волі, явище чисто російське, свого роду Распутін у культурному світі Гоголя.

Згубно діяла на психіку Гоголя і безглузда цензура тодішньої доби. В „Мертвих душах" навіть із назвою твору були клопоти, бо як же може бути така назва, коли душа безсмертна? Твір цей мислив Гоголь, як великий очищуючий людську душу.

Переляканий своїм генієм, Гоголь хотів ревідувати свої твори, але не міг того робити без втрати мистецькости. Після шести років життя за кордоном (від 1842 до 1848) вертається Гоголь в Росію, щоб в муках закінчити свій земний шлях у тіні некультурної, макабричної постатті ченця Матвія.

В передмові Сєчкарьов кладе наголос на кризу, яку перейшов Гоголь у Відні, власне відносить її до того періоду. Розцвіт таланту встановлює він на період до 1840 року, зазначає впливи Пушкіна і мистецького романтизму мистецтво для мистецтва, а теж і те, що від 40-го року Гоголь, визнавши мистецтво за слугу релігії, підпадає під вплив релігійної містики.

Переклади творів Гоголя визначає Сєчкарьов безвартісними. Вони, на його думку, ку не дають поняття про оригінали. Так само як у випадку з Достоєвським, а тому і чужинецька критика безвартісна, з чим беззастережно треба погодитися. Є письменники настільки своєрідні, що їх не можна перекладати, бо вони більше займаються духом середовища, як акцією. Дух творів Гоголя настільки український, настільки органічно зв'язаний з народною стихією, що його не можна передавати чужинцям.

При кінці треба зазначити недоречності індексу, які суперечать термінологічній витриманості книги. В індексі Київ - Росія, Полтава - Росія, Ніжен також Росія. Одеса — Україна, Сорочинці також Україна, а приналежности Миргороду не зазначено. Як вдалося складачеві індексу визнати Київ, Полтаву і Ніжен російськими, але признати Одесу й Сорочинці Україні — залишається загадкою.

НОВІ ПІДРУЧНИКИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

ДРУГЕ ВИДАННЯ „ІСТОРІЇ УКРАЇНИ" МИХАЙЛА АНТОНОВИЧА

Заходами Української Вільної Академії Наук у Канаді появилося друге видання „Історії України" Михайла Антоновича в чотирьох томах, разом 372 сторінок. Перше видання появилося в Празі, Чехословаччина, в 1942 р. у видавництві „Наукова Бібліотека" Ю. Тищенка.

„Історія України" М. Антоновича належить до небагатьох історіографіч. праць, що кладуть натиск не так на дати та історичний матеріял, як на інтерпретацію українського історичного процесу продовж віків. Автор займає оригінальне становище до цього процесу й вважає, що: „Основною проблемою в історії України являється її відношення до величезних незаселених обшарів на південь і схід від первісного занятого українським народом простору. Засівши за кільканадцять сот літ до Різдва Христового вже міцно між Прип'яттю і Карпатами, наші предки мали на захід від себе менш-більш густо замешкані терени Европи, натомість на схід простягалися родючі степи без осілого населення. Лише весь час у тягу історії приходили з Азії в ці степи одна за другою орди кочовиків, які нищили хліборобську культуру та відтискали її на північ під охорону лісів та багон Волині. Незабаром, одначе, як тільки натиск номадів меншав, знову почався хліборобський рух у сторону Чорного моря. В цім приплиі та відпливі, в цім постійнім чергуванні перемог і поразок, криється історія України... Часи поширення осілого населення, захоплення ним морських шляхів та торговельних пристаней, звичайно були і часами політичного та культурного розцвіту. Новий натиск номадів змітав усе осягнене і хлібороб, знову загнаний у неприступні ліси північно - західньої України, мусів переходити до боротьби за голе життя. Нарешті імпозантне розселення XIX століття здобуло для українців поновно їх єдину природню границю — північний беріг Чорного моря, і потягло за собою процес національного усвідомлення етнографічної маси. В цій колонізації найбільше міжнародно - історичне досягнення України. Заорюючи чорноземи Херсонщини та Кубані, український нарід зискував їх не лише для себе, але й для цілої, спертої на хліборобській підставі, европейської культури, прилучав їх до набутків осілих народів білої раси, до яких культурної спільноти належить і він сам..."

Це в загальному. Праця в сконденсованій і приступній формі висвітлює розвиток українського народу в усіх його виявах продовж віків, залежно й незалежно від зовнішніх і внутрішніх чинників. Український історичний процес завершується в 20-ім столітті, набираючи виразно форми, себто переходячи з стану „етнічної маси до модерної нації."

Проникливість і аналіза автора культурно - політичних дій останнього століття надзвичайно цікаві. Вони свідчать з одного боку про велику ерудицію й опанування автором не тільки української чи східньо-слов'янської, але й загальноевропейської історіографії, а з другого боку дають доказову основу його суто-науковій, об'єктивній настанові до історичних постатей і подій. В цьому автор не підпадає під прийняті шаблони журналістичного вибілювання чи відбронзовування, такі типові для нашої дійсности, а старається збагнути суть історичних процесів та дати їм безсторонну інтерпретацію.

Отак, наприклад, автор старається поставити на належне місце так постаті новішої української історії, як М. Драгоманів, М. Грушевський, О. Барвінський, Іван Франко, Митрополит А. Шептицький та інші. У насвітленні історичних подій, автор дуже часто наводить аналогії з історії інших народів, що влегшує читачеві Західньої Гемісфери зрозуміти й сприймати українську історію. Власне з цієї та інших причин (сконденсований і ясний виклад), цікавий підхід, багатство фактів і т. д. праця заслуговує на переклад на англійську мову. У такому одначе випадку треба б конче видавцям довести історію принайменше до п'ятдесятих років нашого століття.

Ольга Войценко,
Вінніпеґ.

ПІДРУЧНИК ІСТОРІЇ УКРАЇНИ І. КРИП'ЯКЕВИЧА — М. ДОЛЬНИЦЬКОГО

Іван Крип'якевич — Мирон Дольницький: „Історія України". Нове видання. Зредаґував, доповнив і додав примітки д-р Петро Ісаїв. Видання Шкільної Ради УККА, 1966, 8; 256 стор. Рисунки й обгортка: Богдан Певний.

— ∴ —

Ця книжка — це великий поступ вперед в ділянці українських шкільних підручників історії України, як щодо його змісту, так і щодо його зовнішнього оформлення та методичних засобів.

У цьому підручнику дано повну історію України від старинної кам'яної доби до часу переселення української еміґрації з таборів ДП до країн вільного світу. Крім того додано 17 друкованих сторінок цінних приміток і доповнень д-ра Петра Ісаєва, а також його „Короткий Огляд" історії України. Після поодиноких розділів вміщено друком їх короткі зміств-зведення, а також контрольні „завдання і запитання".

На початку підручника вміщено частину книжки, яку написав покійний д-р Маркіян Терлецький, а саме: „Найдавніше населення на території України" (палеоліт, неоліт, доби металів, племена скитсько - сарматського часу та грецькі колонії Північного Причорномор'я), що її трохи доповнив та зредаґував д-р П. Ісаїв. Після розділу про доби металів вміщено таблиці: „Перегляд людських досягнень у кам'яні і металеві доби".

Розділ про „Антів — предків українського народу", який має дві частини: „Часи великого переселення народів в Україні" і „Перша українська і перша слов'янська держава", написав д-р Петро Ісаїв. В частині про антів вміщено дуже цікаві вийнятки з писань візантійських письменників, які дуже добре характеризують антів — предків українського народу. В тих частинах подано також важніші інформації про готів, гунів, болгар, аварів та хозар.

Далі вміщено „Історію України" пера проф. д-р Івана Крип'якевича від слов'янських часів до 1914 року. („Княжа доба", „Козацька доба" і „Нова доба" до 1914 р.)

Історію України з 1914 р. написав д-р Мирон Дольницький. Він представив не тільки будову українських держав в 1917-20 рр. та дальші українські визвольні змагання, але також з'ясував історію українського народу між двома світовими війнами та під час і після II. світової війни, беручи до уваги й українську еміґрацію та включаючи також її життя і діяльність в таборах ДП. При цьому автор цієї частини книжки взяв до уваги теж Буковину і Басарабію та Карпатську Україну.

Дві останні частини книжки написав д-р Петро Ісаїв, а саме „Примітки" (17 стор. друку) та „Короткий огляд" (історії України). Особливо важлива й дуже актуальна є перша примітка, довга на 13 сторінок друку, в якій автор вияснив значення слів Русь, Росія, Рутенія, Україна, Московщина та вказав на окремішність українського народу від російського й на окремішність української мови. При тому автор вияснив, що княжа доба належить передовсім до історії Руси-України та що в часах Київської Руси не було „єдиного праруського народу", як це намагаються представляти тепер большевицькі історики, а за ними повторяють це деякі американські автори різних праць.

При кінці тієї примітки подано вибрану літературу англійською мовою, яка може зазнайомити читача з поглядами й арґументами української науки щодо цих питань.

„Короткий огляд історії України" П. Ісаєва — це не є коротке повторення того, що написано в книжці; цей огляд має свою власну цілісну конструкцію - побудову, а також в ньому є деякі цінні доповнення і вияснення разом із включенням нових наукових поглядів щодо кількох питань (поєднання норманської і антинорманської теорії початків українсько держави, вичислення гіпотез, звідки український нарід прийняв християнство, новий погляд на часи перед повстанням гетьмана Б. Хмельницького, посереднє значення української боротьби проти большевиків в 1917-20 рр. для історії цілої Европи, тощо).

Видавництво Шкільної Ради подбало також про методичні засоби, які полегшують учневі та читачеві усвідомити собі зміст книжки. Друкарські черенки, читкі, а між рядками друку є віддстань, яка полегшує читання. Папір добрий, півкрейдяний. Відступи у розділах з нового рядка, що в них починається обговорення іншого питання, мають півтовсті підзаголовки з порядковим числом, а також назви й сутні слова в тексті, які добре вказують на зміст відступу, видруковані півтовстими черенками. Це полегшує орієнтацію в змісті книжки та його сприйняття.

В розділах III-XII, після чих або після їх частин, подано короткі їх зведення (змісти).

Після цих зведень, а теж і після частин розділів, в яких немає зведень, вміщено „Завдання і запитання". Вони можуть бути допоміжні в контролі засвоєння відомостей.

Після кожної доби нашої історії (почавши від княжої доби) подано перегляд важніших дат та їх подій в двох шпальтах: перша шпальта — події в Україні, а друга — події в Европі і світі.

До добрих методичних засобів слід зачислити також 25 рисунків мистця Богдана Певного (в тому числі й обкладинка, заголовна сторінка та сторінки на початку діб нашої історії), карти з рисунками символів міст чи просторів на них, далі 5 інших карт та 32 інші ілюстрації.

При виданні цієї книжки співпрацювали крім згаданих уже вище її співавторів — також Михайло Лисогір, Юрій Спільниченко й д-р Едвард Жарський.

Шкільна Рада УККА виданням цієї книжки дала нашій молоді і нашому громадянству добрий і гарний підручник історії України, що відповідає як теперішнім потребам і науковому рівневі, так і педагогічно-методичним вимогам.

Р. М.

НАШ ДИТЯЧИЙ ТЕАТР І ЙОГО РЕПЕРТУАР

Треба зразу сказати: ми й досі не створили нашого постійного дитячого театру і його немає ні в одній країні нашого поселення. Немає його ні в ЗДА, ні в Канаді. Трудноші, кошти? Може й так, але чи дійсно великі труднощі й кошти створити хоч би ляльковий дитячий театр і об'їжджати з ним усі наші осередки? Австрійський ляльковий театр з Зальцбурґу роз'їжджає з колосальними успіхами по всьому світу. Справа таки направду проста, бо тут не їде цілий ансамбль артистів і оркестра, а лише кілька ляльководів і награні платівки, а всі ляльки вміщаються в одній валізці.

Про величезний успіх в юних глядачів театрального дійства хіба зовсім зайво писати.

Брак хоч би лялькового (очевидно мандрівного) театру для наших дітей — велике наше занедбання. Спроби були — наприклад свого часу в Торонті ляльковий театр „Чіпки Скоморохи" під кермою проф. І. Гошовської з участю о. Я. Елиєва й артистів Гірняків дав ряд вистав з повним успіхом, читали ми про виставу лялькового театру в Філядельфії — інсценізацію „Казки про лелек і Павлика Мандрівника" Багряного, може були ще десь подібні спроби, але, на жаль, тільки спроби, а не постійна праця. А втім, мандрівний ляльковий театр — це одночасно й успішне заробіткове підприємство.

Очевидно, виринає справа репертуару для нашого дитячого театру, зокрема лялькового. Тут ситуація куди краща, бо маємо письменників, які можуть і раді писати сценічні твори для дітей, маємо теж друковані твори головно в „Веселці", а теж окремими виданнями. Про репертуар для дитячого театру дбає в нас передусім ОПДЛ і його члени-письменники. Ряд сценічних картин дала в „Веселці" і окремим виданням І. Шугай (збірка п. з. „Небесний гість"), „Кобзареву гостину" і інші п'єси дав Роман Завадович, особливий успіх має п'єса-казка Л. Полтави „Червона шапочка", Іванна Савицька і . Храплива дали свят-миколаївські картини, Василь Софонів Левицький здраматизував ряд казок головно Андерсена, п'єси для дітей пишуть Оксана Керч, Катерина Перелісна, В. Мацьків; писав їх теж давніше І. Керницький, але, як і інші автори, не присвячує цій ділянці творчости уваги, бо не бачить реальної потреби (його прекрасна п'єса з дитячих років І. Франка п.з. „Квіт папороті" навіть у ювілейних роках Франка не побачила сцени!) Є й інші автори, які при наявній потребі дали б теж відповідні твори для нашого дитячого театру, аби тільки такий театр існував. Все ж відрадний і цінний факт, що наші рідні школи, курси українознавства і молодечі товариства не занедбують цього дуже важливого виховного засобу, якими є аматорські сценічні вистави. Вони відбуваються в багатьох наших осередках, про що не завжди є згадки в нашій пресі, а найменше їх таки в „Веселці", бо чомусь управи наших шкіл занедбують повинність вислати туди фото з кращих сцен і короткий допис. А ще відрадніший факт, що наші сучасні композитори компонують музику до дитячих п'єс, але, на жаль, чомусь не шлють для друку чи в „Веселці" чи до ОПДЛ для окремого видання (Микола Лисенко свою дитячу оперу „Коза Дереза" друкував уперше в львівському дит. журналі „Дзвіночок"!). Правда, окремі видання сценічних картин та ще й з музикою, справа з фінансового боку зовсім неоплатна, вимагає вкладу грошей, які не повернуться, але ж тут справа не в фінансовій інтратності, а важливому культурному ділі. І власне цей момент є рішальний при цих окремих виданнях сценічних картин, що їх видає ОПДЛ, користаючи з тих пожертв на видавничий фонд дитячої літератури, що їх жертвують нечисленні, але свідомі ваги справи наші громадяни. І ось після появи ряду сценічних картин у в-ві „Нашим Дітям — ОПДЛ" маємо цього року чергову появу — це „Ярмарок Мишки Гризикнижки" — сценічні картини-ревія для дит. театру на „Свято Книжки", вечір св. Миколая й інші імпрези пера Лесі Храпливої з ілюстраціями Ірини Красій. Поява цієї ревії пов'язана з „Двомісячником української дитячої книжки" в листопаді - грудні, що його проголосило ОПДЛ із співучастю ряду наших Крайових Установ і Товариств. Ревія має завдання пропаґувати в дотепній і цікавій формі тривожно занедбану в нас справу рідної дитячої літератури, вслід за цим домашні дитячі бібліотеки і їх збагачування, а передусім читання дитячих книжок батьками дітям і самими дітьми.

Авторка знає дуже добре, що саме є на потребу в театральному дійстві для дітей, тому її ревія „Мишки Гризикнижки" повна акції, руху, дотепу, а при тому пісень і балетно - танкових моментів. І побудована так, що окремі сценки можна вивести як окрему цілість, а теж відповідно скорочувати, доповняти чи й переробляти, на що авторка зразу погоджується в своїм вступнім слові до всіх, хто буде користуватися цією ревією.

Наші рідні школи, молодечі, жіночі і інші виховні установи та товариства, зокрема наші парохії, дістали від нашої письменниці і від ОПДЛ черговий дарунок для своїх імпрез для дітей і батьків — чи буде це Свят-Миколаївський вечір, чи Свято української книжки, чи інша імпреза хоч би влітку при таборовій ватрі.

Для інформації: ціна книжки дол. 1.25, а при замовлені 5 примірників (щоб не переписувати роль!) замість дол. 6.25, тільки дол. 5.00. Замовлення по п'яти примірників дасть теж змогу більшого збуту, щоб книжка не лежала даром у магазині (відомо ж, сценічні картини це не масова лектура, запотребування на них дуже обмежене). Слід теж пригадати, що ОПДЛ видало і має на складі: „Небесний гість" — збірку сценок на Свято Матері, Різдво і св. Миколая" І. Шугай з музикою В. Безкоровайного, ціна за 5 прим. дол. 5.00, „Антипкові пригоди" Л. Храпливої — на свято Миколая, 5 прим. дол. 5.00, „Дзвінки св. Миколая" Р. Завадовича — 5 прим. дол. 2.00, „Кобзарева гостина" цього ж автора — 5 прим. дол. 2.50.

Адреса ОПДЛ для замовлень така:

NASHYM DITIAM — OPDL
c/o St. Mary's Credit Union
278 Bathurst Street
Toronto 2 B, Ontario, Canada

ОПДЛ має на увазі видання ряду інших п'єс для дит. театру, просить авторів і музик - композиторів присилати свої нові твори, а напевно знайдуться серед нашого громадянства дальші жертводавці на видавничий фонд дитячої літератури, щоб уможливити появу ряду нових творів для наших дітей і для нашого дитячого театру.

Пресова референтура ОПДЛ

В справі покажчика української преси

Пресовий Відділ Українського Музею-Архіву, в Клівленді підготовляє видання покажчика української і видаваної українцями іншомовної преси, яка в біжучому — 1966-му році появлялася поза межами України. Ми хотіли би, щоб цей покажчик був як найповніший і щоб він подавав вірні й вичерпні дані про кожний пресовий орган. Це буде можливо осягнути лише під умовою, що Музей-Архів буде мати в своїх збірниках всю українську пресу, яка появлялася в цьому році.

Мусимо з признанням зазначити, що велика більшість наших Редакцій чи Видавництв присилає нам свої видання постійно, однак деякі досі цього не роблять, хоч ми до них індивідуально зверталися; позатим напевно існують деякі льокальні пресові видання, про які нам нічого невідомо. Тому звертаємося цією дорогою з гарячим проханням до всіх тих Редакцій і Видавництв, які не посилають нам своїх видань, щоб у власному інтересі прислали нам хоч один примірник, який появився в цьому році.

Також просимо приватні особи доброї волі, яким добро української культури лежить на серці, щоб ласкаво подали нам по змозі вичерпні інформації про всі українські періодичні видання (включно з циклостилевими церковними, шкільними, молодечими й іншими бюлетенями), які появляються на терені їхнього замешкання, а найкраще, щоб прислали хоча показові примірники, обов'язково з адресою видавця.

За співпрацю з нами в опрацьованні покажчика української преси, який буде продовженням діла, започаткованого сл. п. проф. Володимиром Дорошенком і який служитиме загальним інтересам, а також інтересові поодиноких видавництв будемо дуже вдячні. Інформації й посилки просимо слати на адресу:

ти на адресу: Ukrainian Museum, 3425 Broadview Road, Cleveland, Ohio 44109.

За Управу Музею-Архіву:
Проф. Леонід Бачинський
голова
Д-р Олександер Фелинський
референт преси

НОВІ КНИЖКИ

ПРОЗА

Л. Коленська. САМОТНІСТЬ. Ню Йорк, 1966. Формат: 235 x 158 мм. Стор. 116 + 4 нп. (Збірка оповідань. Обкладинка Петра Холодного).

Bohdan Kurylas. PARFUME D'UKRAINE. (Recits veridique). Copyright Editions "Etoile", Paris New York, (1965). Size: 270 x 226 mm. Pp. 1 np. + 65 + 1 np.

П'ЄСИ

о. В. Зінько ЧСВВ. ТАЙНА ЛЕЙТЕНАНТА ЛЕВЧЕНКА. (У трьох діях). Діється в Західній 1940 року). Прудентопіль, 1966. Формат: 157 x 112 мм. Стор. 24.

ГУМОР

СМІХОЛІНА. Краплі для доброго гумору з лябораторії Бориса Крюкова. Фабрика гумору Юліяна Середяка. Буенос-Айрес, 1966. Формат: 183 x 138 мм. Стор. 191 + 1 нп.

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА

Леся Храплива. ЯРМАРОК МИШКИ - ГРИЗИКНИЖКИ. Сценічні картини - ревія для дитячого театру на „Свято книжки", вечір св. Миколая і ін. імпрези. Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Торонто - Ню Йорк, 1966. Формат: 215 x 145 мм. Стор. 36. (Ілюстрації Ірини Красій).

Міра Гармаш. ЖУРАВЛІ. Казка. Ілюстрації Романа Василишина. (Філядельфія, 1966) Формат: 213 x 240 мм. Стор. 16.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

ВОЛОДИР РАДЗИКЕВИЧ. Ювілейний збірник. Український Музей-Архів у Клівленді. Клівленд, 1966. Формат 230 x 153 мм. Стор. 99 + 1 нп.

Богдан Романенчук. АЗБУКОВНИК — КОРОТКА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ — УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Том І. (В-во) „Київ", Філядельфія, 1966. Формат: 235 x 157 мм. Стор. 56. (Перший зошит першого тому).

Олесь Бабій. ВІЛЬЯМ ШЕКСПІР. Життя і творчість. Накладом Видавництва „Українське Життя". Чікаґо, 1965. Формат: 185 x 135 мм. Стор. 96.

ІСТОРІЯ. СПОГАДИ

ЗБАРАЖЧИНА. Збірник споминів, статтей і матеріялів. Наукове Товариство ім. Шевченка. Комісія Реґіональних Дослідів і Публікацій. Український Архів т. XVII. Накладом Об'єднання Збаражан Америки і Канади. (Без місця й року видання. Появилася книжка 1966 р.). Опр. Формат: 235 x 160 мм. Стор. 680.

МУЗИКОЗНАВСТВО

Ігор Соневицький. АРТЕМ ВЕДЕЛЬ І ЙОГО МУЗИЧНА СПАДЩИНА. Українська Вільна Академія Наук у США. Музична Секція. Нью-Йорк, 1966. Формат: 225 x 150 мм. Стор. 177 + 3 нп.

РЕЛІГІЯ

о. Людвік Кіяваріно. СПОВІДАЙТЕСЯ ДОБРЕ ЯК БИ ВИ ЗНАЛИ, ЯКИЙ ДОБРИЙ ІСУС! (З еспанського за дозволом переклав Е. К.). Відбитка з „Праці". Видавництво Отців Василіян. Пруденто-піль, Бразилія, 1966. Формат: 155 x 110 мм. Стор. 207 + 1 нп.

ПІДРУЧНИКИ

Шкільна Рада УККА. ТРЕТЯ ЧИТАНКА. Видання Шкільної Ради. Ню Йорк, 1966. Формат: 230 x 1555 мм. Стор. 143 + 1 нп. (Мовний редактор: проф. д-р Пантелеймон Ковалів. Обкладинка та мистецьке оформлення: мистець Богдан Певний).

Пісні у виконанні Володимира Луцева — на Україну

„Українська Інформаційна Служба" в Лондоні недавно зреалізувала думку про награння магнетофонної платівки з піснею „Над річкою" для передачі через еспанське радіо на Україну, щоб цим шляхом відповісти на сфальшовану версію тієї пісні, яку совєтське радіо і їх грамофонні платівки поширюють в Україні і на чужині під назвою „Марічка".

Підготовляючись до здійснення цього задуму, Володимир Луців запропонував дванадцять інших українських пісень у своєму виконанні для тієї самої цілі. У висліді ми маємо на руках магнетофонну платівку з тринадцятьма піснями, виконаними Володимиром Луцевим під фортепіяновий супровід, а саме: „Розвивайся, лозо, борзо", „Безмежнєє поле", „Ні, не дарма", „Нема в світі", „Над річкою", „Сміло брати", „Гетьмани", „Об'єднані духом", „Слава Вкраїні", „Із сліз моїх", „Дума про Нечая" і „Ой, три шляхи широкії".

Володимир Луців належить до тих українських мистців-солістів, які є відомі широко українській і чужинецькій публіці. Опинившись у вирі минулої війни на чужині, він вибрав для себе важкий шлях мистця, яким ступає, знімаючись постійно на височини по сьогоднішні дні. Діяпазон його вокальних заінтересувань широкий. Він бандурист високої кляси, який глибоко відчуває українську народну і народно-історичну вокальну творчість, він успішний виконавець клясичних творів найкращих українських композиторів.

Володимир Луців

За собою він має тверду музичну школу, яку осягнув найперше в нашого славного Назаренка у грі на бандурі і в співі українських історичних дум, і потім у Трініт Коледжі, в Лондоні. З Лондону він виїхав до Консерваторії св. Цецилії в Римі, де пробув п'ять років. Їхав до Риму як молодий студент, вернувся до Англії п'ять років пізніше як відомий соліст-тенор і бандурист.

Від того часу Володимир Луців концертує постійно; Лондон, Париж, Брюсель, Берлін, Рим, Амстердам, Люґано, Штрасбурґ, Роттердам, Катанія, Неаполь, Мюнхен, Ганновер — це найголовніші місця його виступів, головно перед чужинецькою публікою. А найвищим його здобутком стало здобуття першої нагороди і европейської чаші на Міжнародному Конкурсі Співаків у Бельгії. Він, є покищо одиноким українським співаком, який виступає в майже всіх телевізійних станицях на Британських островах.

Пишучи цю коротку нотатку про його найновіший почин, який допоможе нам врізноманітнити українські передачі з еспанського радіо, а цим самим занести через простори і кордони мелодію українських національно-патріотичних пісень і музики в українські серця на Батьківщині, я мав нагоду переглянути понад 100 рецензій на його виступи, друковані від 1949 року в українській і чужинецькій пресі.

Під цю пору Володимир Луців концертує в ЗДА, куди виїхав на двомісячний побут на запрошення СУМА.

Він виступатиме в Нюарку, Пассейку, Нюгейвені, Гартфорді, Бостоні, Сиракюзах, Рочестері, Боффало, Дітройті, Шикаґо, Пітсбурґу і в Ню Йорку.

Мистецьке виконання названих попередньо 13-ти пісень для наших передач в еспанському радіо — знамените, можливо, що і найкраще з усіх його дотеперішніх платівкових продукцій Зокрема, ми почули вперше пісню „Над річкою", яку уложив невідомий автор в совєтських концтаборах, а яку опісля теж невідомий „автор" спотворив на совєтський лад.

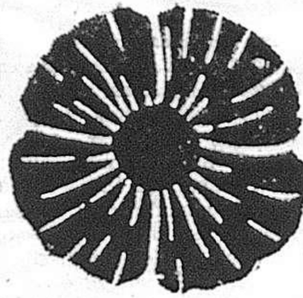
І. Дмитрів

ВІЧНО ЖИВІ

Як минулих літ, так і цього року Головна Команда Королівсько - Канадійського Леґіону в Оттаві видала відозву в справі відзначення „Пропам'ятного Тижня", який триватиме від 5 до 11 листопада. В тому часі всі Відділи Королівсько - Канадійського Леґіону на терені Канади мають відновити пам'ять серед своїх громадян про тих синів і дочок, що віддали своє життя в обороні правди і свободи.

Крім спільних молитов у Церквах усіх віровизнань за душі поляглих, в цьому часі будуть відбуватися також сходини ветеранських організацій в шану своїх колишніх побратимів по зброї. Учителі успіх шкіл своїм учням пояснять значення „Пропам'ятного Тижня".

11 листопада точно о годині 11 перед полуднем, замовкнуть всі мотори на підприємствах і торговельних станицях в шану тих осіб, які віддали все, що найдорожче, бо своє життя в обороні країни. Могили вояків канадійської армії знаходяться сьогодні по країнах вільного світу, а на декотрих біля хрестів виростають червоні маки, пригадуючи світові кров юних синів канадійської спільноти.

Віддаючи пошану тим, що згинули на воєнних побоєвищах, ми рівночасно зобов'язані пам'ятати про тих, яким пощастило вийти живими, хоч нераз з пошкодженим здоров'ям, як також про членів родин, вдів та сиріт.

Щоб хоч частинно допомогти в їхньому життю тим, що з різних причин необняті сталими допомогами на терені метрополії Торонта, в дні 4 листопада вечором, і 5 листопада цілий день, на роздоріжжях вулиць, будуть стояти члени ветеранських об'єднань, а між ними і члени Українського Відділу Королівсько - Канадійського Леґіону, які будуть обслуговувати прохожих квітками червоних маків.

Тому кожному мешканцеві Торонта нехай буде честю носити на своїх грудях в тому часі квітку червоного маку, на пошану тим, що згинули, і на піддержку тим, що стратили своє здоров'я на війні, та на добрий примір тим молодим юнакам, що сьогодні здобувають військове знання, щоб бути гідними синами своєї країни, бути готовими і здібними стати в обороні свободи, якою, громадяни вільної країни, користуємося, а пам'ять про тих, що впали на полях боїв, хай буде серед нас вічно живою!

П. Харидчак

НАДОКУЧИЛО, ЯК ПЕЧЕНА РЕДЬКА

В останні роки, — скаржиться на сторінках „Молоді України" (часопис з 5-го жовтня) кореспондент Є. Дубовик, — юнаки і дівчата стали менше читати.

Виявляється, що серед української лолоді, — як він пише, — „погано йдуть комсомольські та піонерські видання", тобто перефразовуючи слова кореспондента — пропагандивне московсько-совєтське вариво.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Видумані інформації

У книжці Любови Левицької й Івана Бодревича п. н. „Лев Туркевич", яка появилася в Торонті накладом Любови Левицької, на стор. 31 находиться такий уступ:

„... В 1927 році, Туркевича заанґажовано, як диriґента до ЗДА, щоб зорганізувати репрезентативний хор, з яким мав би їздити по цілій Америці та Канаді. однак, він не хотів їхати в так далекий світ і покидати свою землю, рідню і друзів. Тому запропонував свого знайомого Антона Рудницького, і той виїхав (двома наворотами), де перебуває до сьогоднішнього дня"...

Подаю до відома, що згадана інформація просто „виссана з пальця". У 1927 р. я виїхав до Харкова, запрошений туди як дириґент Державної Опери та професор Державного Музично - Драматичного Інституту, а до Америки приїхав рівно десять років пізніше. 1937 р., не як „дириґент репрезентативного хору", але спільно з моєю дружиною, Марією Сокіл, на концерти в користь „Народної Лічниці" у Львові. З пок. Левом Туркевичем ніколи ніяких розмов про будь-який виїзд — мій чи його — до Америки, в двадцятих роках, (чи будь-коли пізніше) не було; також серед його найближчої родини, з якою я завжди мав тісний, якнайкращий зв'язок, про його запрошення до ЗДА в 1927 р., чи опісля, я ніколи не чув.

Велика шкода, що вище наведена видумка не є тільки одинокою в згаданій книжці, але однією з безлічі інших, які, на жаль, торкаються особи самого Покійного. Велика шкода тому, що згадана книжка, написана й видана з найкращим бажанням прислужитися пам'яті передчасно померлого, талановитого дириґента, в наслідок цієї безлічі неточних інформацій та наївности у всьому, що торкається музичної професії взагалі, та зв'язаної з нею діяльности пок. Лева Туркевича зокрема, ці найкращі інтенції цілком обезцінює.

Антін Рудницький

Клясова боротьба — остоя комунізму

(Продовження зі стор. 2-ої)

держувався його настанови відносно „перманентної революції".

Так робить і Мао Тсе-тунґ: лише він один непомильний, а всі інші, разом з його найближчими помічниками, стоять під знаком запитання. Принаймні, „червона ґвардія" вже доволі гостро критикує Чжоу Ен-лая та Ліо Шао-ші, тобто прем'єр - міністра й президента держави.

Цікавий випадок стався недавно з маршалом Лін-Піяо. Довідавшись з його біографії, що походить він з буржуазної родини, але в молодості, в силу різних обставин, жебрачив на вулицях представники „червоної ґвардії" зневажливо заявляють: „Як таке сміття може бути нашим лідером?" ЦК комуністичної партії змушений був через пресу звернутися до народу з закликом підтримувати Лін - Піяо...

„Червоний Прапор" не обмежується китайськими теренами: „широкими мазками" скритикував він стан речей в СССР та інших комуністичних країнах, виходячи із засади перманентности клясової боротьби.

„Червоний Прапор" вважає доконаним фактом обуржуазнення керівних працівників комуністичної партії й державного апарату Совєтського Союзу. В часописі знаходимо таке місце: „Провідники КПСС та інші зрадники і канадії оклеплюють нашу велику культурну революцію пролетаріяту". Часопис передбачає „вибух соціяльної революції проти комуністичної партії СССР". Звертаючись до „ревізіоністів", він пише: „Ваш трон уже хитається... вас зріжуть гострим серпом"...

Марксизм - ленінізм починав з розпалювання ненависти в суспільстві, з клясової боротьби. Маоїсти вважають, що клясова боротьба залишається постійною остоєю комунізму, його динамічним важелем. Чи не тій „клясовій боротьбі" доля призначає й знищити комунізм шляхом національно - соціяльних революцій, вулканічних вибухів у країнах, поневолених комунізмом? Хто посіяв вітер, той пожне бурю!

● **В Індії, у провінції Біґар** сталася на залізничій стації Ляхізераль велика катастрофа: коли пасажири висіли з одного поїзду і стояли в переході до стаційного будинку на сусідніх рейках та між рейками — наїхав на них з великою швидкістю поспішний поїзд. Згинуло 35 осіб та десятки були поранені.

ТОРОНТОНСЬКИЙ ХОР „ПРОМЕТЕЙ" У НЮ ЙОРКУ

Важко сказати, що було більшою несподіванкою для нюйоркської публіки: чи самий мистецький успіх хору „Прометей", чи факт, що цей хор є нічим іншим, як організаційною клітиною СУМ-у. В кожнім випадку позем концерту цього чоловічого хору з Торонта був непересічний. Видно, що традиція хорового мистецтва по смерті одного з кращих дириґентів, в особі Л. Туркевича, так і закріпилась у Торонто на добру славу української пісні. — Голова тутешнього СУМА К. Василик гаряче привітав хористів коротким словом, а представники молоді і хору „Думка" піднесли їм цвіти. Заля була заповнена, але далеко не випродана до останнього місця, як це повинно було б бути. Найдоцільнішим покаранням тих, що не прийшли на концерт було те, що вони не зазнали тих гарних хвилин душевного зворушення і підйому, які дає рідне мистецтво, — в цім випадку хорове, — серед монотонних і сірих буднів.

„Прометей" вже самою кількістю співаків (понад 60 осіб) звертає зразу на себе увагу; презентується добре. За прикладом бандуристів зміняє двічі одяг: перше — смокінґи, друге — вишиванки і шаравари. Добір пісень, крім одного застереження, удалий. Бо чи ж не варто було в кінці почути розмашного „Косаря" Людкевича, чи зворушливе: „Та не дай Господи" і „Огні горять" Воробкевича? А особливо дві народні перлини: „Зеленая та ліщинонько" (Леонтович-Кардаш) і „Ох, і закувала" (Лисенко) вказують на добрий смак дириґента.

Програмове застереження: такі пісні Майбороди і Мейтуса, що складені, як данина червоному Молохові, треба відкидати. Бо одна це річ співати „Білі каштани" чи „Рушничок", а друга співати не про мазепинські, а червоні „полтавські поля" і партизанів, що „дійшли до Сяну". Наші партизани йшли в протилежному напрямі: до Дніпра.

Хор узяв за серце публіку вже від самого початку. І по перших трьох релігійних піснях: „Отче наш" Вербицького, „Блажен муж" Гнатишина і „Хваліте Бога" Бортнянського, можна було ствердити, що „Прометей" має потужну силу тону, добре злиття голосів і великий діяпазон техніки. Щодо голосового першунства, то найкращими показались другі баси, потім баритони, дальше перші тенори, і вкінці другі тенори. Перші тенори хоч зовсім добрі, однак було б кориснішим ще їх підкріпити, бо напр. хор вояків із опери „Фавст" вийшов слабше через перших тенорів, навіть як їхня деяка утома була оправдана, бо спричинена концертом попереднього дня у Філядельфії. Це тільки доброзичливе побажання, бо поза тим хор „Прометей" це імпонуюча вокальна організація. Дві блискучі цінності хору залишаться надовго в пам'яті і по концерті, а саме: крицеве форте і гнучке крещендо, себто коли тон від тихесенького піяна пучнявіє ступнево та кріпшаючи виливається у громовий звук. Цього самого не можна сказати ще про крещенда хору, зати ще про де крещенда хору, себто коли тон великої сили стишується спроквола до найлегшого пяніссімо; над цим ще треба попрацювати. А що хор це може осягнути, доказує ось хочби фраза в „Отче наш": „но ізбави нас", де крещендо зроблено по-мистецьки.

Релігійні пісні вийшли стилево і настроєво. Заввага була б тільки щодо фальсетових тонів у тенорів, в „Блажен муж", про які і самий композитор Гнатишин висловився: „ті тони мають бути повні". Взагалі в справжнім хорі фальсету майже не уживають (циркові витівки треба залишити Жарову) хіба десь, вимково, у розмрійних закінченнях композицій.

В піснях до слів Шевченка: „Та не дай Господи" і „Огні горять", „Косарі" і „Хор бранців" та „У туркені" (Лисенко) спів хору знаменував розмах, темперамент і чітке акцентування важливіших слів („різать палить").

Майже посмак сензації викликала на цьому концерті присутність композитара А. Гнатишина, що приїхав сюди на коротко з Відня. А спізнившись на концерт, він попросив хор ще раз заспівати його „Блажен муж", що і вчинено, а це дало нагоду публіці привітати любого гостя бурею оплесків.

В народних „Зеленая та ліщинонько" перші тенори справді вперше заблисли повним сяйвом тону, а в: „Ох, і закувала" — ми насолоджувались найкращими крещендами вечора і прегарним лірично тужливим настроєм, що його ці пісні влили в душі слухачів. „Та вже третій вечір" (обрібка Кардаша) мелодично мало цікавий варіянт, зате дикційно була найкращою піснею концерту — „Пісня про Нечая" (Кошиць) спопуляризована капелею бандуристів визначалась ритмічністю і вогнистим запалом. — Ми однієї думки з композитором Гнатишиним, що народні пісні краще співати без фортепіяну, бо інструмент псує кольор голосового акорду і гнучкість хорової лінії. Хор має інший характер, як співак - соліст.

В кінцевій пісні Верховинця (сл. Боєслава) в опрацюванні Кардаша хор дав усю свою потужність тону і запал, розбуджуючи в слухачів ентузіязм. Хор був змушений заспівати наддаток, що його заповідач назвав „Куперіяном" (за Давидовським), чим дорешти полонив публіку.

Дириґент хору мґр. Василь Кардаш, як можна було ствердити має дані потрібні, щоб бути добрим дириґентом. Він музикальний темпераментний, вміє панувати і поривати за собою хор, відчуває ритм, драматизм і лірику пісні, та навіть пробує сил у композиції. Йому тільки потрібно більше часу, щоб те цінні прикмети ще ясніше викристалізувались і дійшли до повного розцвіту.

Солісти, як це звичайно зустрічається в аматорських хорах, рідко бувають найкращою сторінкою хору. Дуже рідко існують солісти - хористи зприроди поставленими голосами, як напр. колись у львівськім „Бандуристі" — баритон Придаткевич, чи в перших роках існування нюйоркської „Думки" — Бучовський, а тепер у Дітройті бас Пахолюк. Все ж таки вибивалися: Пирожак — найкраще сольо вечора в „Зеленая та ліщинонько"; Дербиш найшляхетніший тембр голосу, але мусить забути тут про ревелерсовий стиль; Хомин має кріпкий тенор, треба тільки вважати на чистоту інтонації. Ще заспівували: Сорока, Лещишин, Драбик і Гарасовський.

Марта Кравців - Барабаш сповняла своє завдання акомпаніяторки з гідністю досвідченої піяністки.

Хорові „Прометей" бажаємо на прийдешнє ще кращого розвою і ще більшого успіху. Ми зовсім погоджуємось із твердженням критики п. Федорова з Шикаґо, що під сучасну пору це наш найкращий хор на еміґрації.

Під час програми хору, двічі виступив танцювальний ансамбль СУМ-у: „Верховинці" під проводом Соничів. В групі більшість гарненьких дівчат (а де ж хлопці?), які мають можливість стати добрим ансамблем, як дійсно попрацюють.

Теодор Терен-Юськів

В АЛЬЖИРІ ЗАПОВІДЖЕНО, що в березні наступного року відбудуться там перші в тій країні загальні вибори, покищо до міських і громадських рад. Від часу, коли Альжир дістав державну самостійність ніяких загальних виборів там не було. Після короткого періоду, в якому в Альжирі йшла боротьба за владу, правив там по-диктаторськи комунофіл Ахмед Бен Белла, що його відсунув від влади полковник Хуарі Бумедієн в червні мин. року. Формально керівним органом в Альжирі є Революційна Рада, фактично — названий новий диктатор, політично більш поміркований і більше „невтральний", як його попередник.

ПРЕЗИДЕНТ МІЖ ВОЯКАМИ В

Під час перебування на військових базах у Південному В'єтнамі президент Линдон Б. Джансон відбув не тільки офіційну інспекцію війська, але й розмовляв з вояками. На фото: Президент в розмові із другим лейтенантом Марком Гаммером у військовій харчівні на базі в Кам Ранг.

„ДЕ НАШІ ДІТИ?..."

(З нагоди оперети „Коза Дереза" і діточого Концерту у Клівленді)

На поставлене вгорі запитання вже багато паперу записано і майже все обговорено, але я потрудився підійти до цього питання без статистики, без посилань на науково-виховні джерела, мій підхід, сказати б, більше чуттєвий чим науковий. Відповідь дуже проста: Наші діти (молодь) там, де ми, батьки, хочемо, щоб вони були. Якщо батьки хочуть бачити своїх дітей у нашій церкві, школі, молодечих і спортових українських організаціях, то діти там будуть. Як їх там немає, або є їх мало, то вина в першу чергу за батьками і виховниками.

До цього висновку я прийшов вже давніше на підставі власних спостережень, але щераз впевнився у його правильності саме після виведення учнями парохіяльної школи св. Йосафата на Пармі (Клівленд), Лисенкової оперети „Коза Дереза" та діточого Концерту. Треба було бути, бачити і чути (спів, мову, танці), а відповідь на питання „де наші діти" — підсувається сама.

Двісті - двадцятеро дітей шкільного віку від 3-ої до 8-ої кляси, брали участь у цій небуденній імпрезі, і маю відвагу ствердити, що український Клівленд такої ще не бачив. Перший раз оперета і концерт були показані 7 травня, а другий раз 2 жовтня 1966 р. Обидва рази велика заля нового будинку Парохіяльної Середньої Школи (Гайскул) була заповнена слухачами, а дохід понад дві з половиною тисячі (2.500) дол. призначено на благородну ціль — викінчення нового шкільного будинку!

Треба було бачити захоплення і чути вислови признання гостей, членів інших парохій, аж з Дітройту й Торонта. Були навіть пропозиції, щоб з „Дерезою" і Концертом приїхати до Торонта, бо це все варте цього, щоб його показати поза Клівлендом. Не одному батькові і матері покотилася гаряча сльоза радости, коли оплескували малих школярів - артистів. Приємно було дивитися на усміхнені і вдоволені обличчя виконавців та подивляти порядок і дисципліну на сцені. Оркестра також складалася з учнів та бувших учнів школи св. Йосафата.

Всі ці успіхи треба завдячувати кільком Високопреподобним учителькам Сестрам ЧСВВ, а головно дириґентові і учителеві співу маестрові Е. О. Садовському. Цей один скромний чоловік, який має на своїй щоденній листі зайнять навчання співу і музики в школі, церковний хор, хор „Дніпро" і ін., доказав майже чуда і може бути гордий за гарні висліди своєї праці. Ці китиці квітів, які йому піднесли від батьків і дітвори — це квіти пошани, подяки і признання за його працю. Декілька таких одиниць у громаді вказали б правильний шлях нашій молоді — шлях рідний, український! Вони напевно засоромили б наших деяких батьків-патріотів, які гарними словами повчають інших, як виховувати нашу молодь, а їхніх синів і дочок, ані в Рідній Школі ані в інших наших молодечих і виховних українських організаціях не видно!

Як батько трьох, сам знаю майже всі проблеми, пов'язані з українським вихованням наших американських дітей. Одначе не все ще так погано, як нам видається. Зачнім від себе і від своїх дітей, а на допомогу у вихованні кличмо собі наших Боянів, Лисенків, нашу пісню, нашу українську церкву і нашу школу. Даваймо нашим дітям таке українознавство, щоб їх цікавило, а не відштовхувало. Тоді будемо спокійні за правильне сповнення наших виховних обов'язків і не будемо ставити більше тривожного запитання — де наші діти?!

Омелян Макогін

ОЛЕКСАНДЕР КОРНІЙЧУК ЯК „ФРАНКОЗНАВЕЦЬ"

У Львові відбулася сесія Академії Наук УССР, присвячена 110-річчю з дня народження Івана Франка.

Відкриваючи сесію, драматург Олександер Корнійчук заявив, що Франко „боровся проти українських буржуазних націоналістів, за об'єднання з Москвою". (З „Радянської України" 8 жовтня).

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

НА ВИСТАВЦІ — ГУСТО, А В ХАТАХ — ПУСТО

Під Києвом відбувся ярмарок - виставка 1966 року. Виставку відкрили режимні „боси" — П. Шелест та В. Щербицький. Десятки тисяч киян з міста та околиць поспішали на виставку не так, що побачити експонати, як дещо дістати, бо там, як довідуємося з часопису „Культура і життя" 13 жовтня, „можна було купити борошно і крупи найвищих ґатунків, добірні овочі, мед, цукор, м'ясо, сало, яйця, — все чим багата українська земля".

У ГОЛОДНИЙ РІК

Нема-нема та й вирине на сторінках совєтських часописів згадка про голод 1933 року в Україні:

„Було це в голодному тридцять третьому році, — пише з села Яреськи на Полтавщині кореспондент „Молоді України" (часопис з 9 жовтня). — У патронаті ледь-ледь животіли безпритульні дітлахи. Там був і Сашко. Вже дорослим дізнався, хто в нього справжні батьки. Після довгих пошуків з'ясував: його батько — куркуль Кирпенко. Коли радянська влада відібрала в нього землю, він утік, а діти залишились"...

ЗНАХІДКА

На березі Десни біля села Хотянівка (Київщина) виявлено в піску напівзотлілого човна. Цей дерев'яний довбаний човен завдовжки близько дев'яти метрів, як припускають учені, пролежав тут з кінця першого тисячоліття до нашої ери. (З „Радянської України" 12 жовтня).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНСОЮЗУ

СУБОТА, 5. ЛИСТОПАДА 1966 р.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. Дж. Збори за 3-ій квартал Т-ва „Запор. Січ" — 234 Відд. в УНДомі, о год. 7:30 веч. В програмі: звіт Управи, звіт делеґата з 9-го Конґресу УККА, зміна статуту. — І. Іваник, секр.

ТАРЗАН Ч. 5712. Село на склонах гори!

TARZAN WAS LED OVER SECRET TRAILS, THROUGH CRAGGY PASSAGES--
THEN, AFTER BEING HELPED OVER A FINAL LEDGE--
HE GAPED IN AMAZEMENT AT A STONE VILLAGE, NESTLED ON THE MOUNTAIN SLOPES!

Тарзана вели таємними стежками; скеляїстими проходами...

Вкінці допомогли йому пройти на останній виступ...

У здивуванні він дивився на з каменя збудоване село, приміщене на похилостях гори!